

๙๙
นารีเรืองนาม

กระทรวงมหาดไทย

พิมพ์ชำระในงานพระราชทานเพลิงศพ

คุณหญิงวิบูลลักษณ์ จันทะวัน

ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุ

๑๓ เมษายน ๒๕๓๖

๙๙ นารีเรื่องนาม

กระทรวงมหาดไทย
พิมพ์ชำระในงานพระราชทานเพลิงศพ
คุณหญิงวิบูลลักษณ์ ชูณหะวัน
ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุ
๑๗ เมษายน ๒๔๕๔

0027-90910

2 พ.ย. 2542

53

01914

WR

PN

56.106

WB

2499

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ

สารบัญ

นารีเรื่อนาม

	หน้า
คำรำลึก	ก
โคลงสุภาสิต	๑
ท้าวเทพกษัตรี (จันทรี)	๓
นางนพมาศ	๗
นางแคธริน คุณาศ	๑๓
ท่านไม้ (ท้าวสุรนารี)	๑๕
นางอมร	๒๓
พระราชินีวักตอเรีย	๓๑
นางกะเวลล์ และ นางเพลิต	๓๗
นางวิสาขา	๓๘
พระมัทรี	๕๗
นางญันต์ไกร หรือ สาวออลอิงส์	๗๑
โลกะมาตา	๗๕
เจ้าหญิงมเดอะ ลัมบัลล์	๘๑
นางสาวฟลอเรนซ์ ไนทิงเกล	๘๕
พระแม่จันทน์เทวี	๘๕

คุณหญิงวิบูลลักษณ์ ชูณหะวัณ

คำรำลึก

ในการที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลิงศพ
คุณหญิงวิบูลลักษณ์ ขุนเหววัน ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุ ในที่ ๑๗
เมษายน ๒๔๕๘ กระทรวงมหาดไทยได้คำนึงว่า ในฐานะที่ทางราชการ
ฝ่ายปกครองเคยได้รับความอุปการคุณและความสนใจใฝ่ปรารถนาใน
อันที่จะให้ประชาชนภายใต้การปกครองทั้งหลายคลาไคลจัดพิบัติทุกข์
ประสบแต่เกษมสุขสำราญ ทั้งทางดำรงชีพและเศรษฐกิจของแต่ละ
ครัวเรือน ช่าง พล.ฯ จอมพล ป. ขุนเหววัน ได้แสดงความอุตสาหะ
วิริยะอย่างแรงกล้า ที่จะพากเพียรดำเนินการ ด้วยตนเองให้บรรลุ
สัมฤทธิ์ผลดังที่ได้ตั้งปณิธานไว้ ถึงกับ พล.ฯ ได้เสนอแนวคิดนี้ต่อ
คณะรัฐมนตรี ตั้ง “คณะกรรมการจัดระบบอาชีพของราษฎร” ขึ้น
เพื่อดำเนินงานให้ราษฎรทั่วประเทศได้มีอาชีพเป็นหลักฐาน มีรายได้
พอที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตามควรแก่สภาพ คณะกรรมการ
ได้เริ่มออกเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่เป็นคราวแรกเมื่อราวเดือน
กันยายน—ตุลาคม ๒๔๕๗ ที่องที่แห่งแรกที่คณะกรรมการเพิ่งเล็งกค
จังหวัดต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันอยู่ในเขตปกครองของ
ภาค ๓ และ ๔ เพราะได้ประจักษ์ว่าความอดกลั้นยากเกินลำเค็ญของ
พี่น้องชาวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ แรงกล้ากว่าภาคอื่น
จำเป็นจะต้องช่วยเหลือระงับทุกข์และบำรุงสุข ให้เกิดขึ้นมาเป็นการ
ด่วนโครงการนี้ พล.ฯ ได้ตั้งปรารถนาไว้ว่า จะพยายามกระทำให้เป็นผล
สำเร็จทุกภาค คือหมายถึงว่า ประชาชนทุกคนจะได้รับความเอาใจใส่

ทนบารงในเรืองการอยู่ด้วยกันโดยทั่วกันเสมอหน้ากันหมด แต่เป็น
 ทนเสียขายที่จะต้องดำเนินการตามลำดับความจำเป็นก่อนหลังตาม
 กำลังของเงินงบประมาณเท่าที่จะช่วยได้ ภายหลังจากเมื่อได้เดินทางไป
 สำรองและวางโครงการที่จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว ก็
 ต้องหยุดยั้งชั่วระยะหนึ่งเพื่อผลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และประชา-
 ชนตามที่รับรองไว้ อย่างไรก็ดี พล. ๗ จอมพลผิน ชุณหะวัณ ประธาน
 คณะกรรมการได้คงความปรารถนาอันแรงกล้าไว้ว่า จะพยายามให้
 นโยบายอันเป็นสาธารณประโยชน์อย่างมหาศาลแก่ประชาราษฎรโดย
 ทั่วไปดำเนินไปให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ได้

กิจการที่ พล. ๗ ได้กระทำมาแม้เพียงเรื่องเดียวที่ยกมากล่าว
 อ้างไว้นี้ย่อมจะเห็นว่าเป็นประโยชน์อันใหญ่หลวงต่อการปกครองของ
 ราชอาณาจักรมหาดไทยเพียงใด เพราะวัตถุประสงค์สำคัญของการปก-
 ครองนั้น ทั่วโลกคงความปรารถนาไว้เป็นแนวเดียวกันหมด คือจัดการ
 ระเบียบทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ราษฎรภายใต้การปกครอง การระงับทุกข์
 ก็คือป้องกันภัยอันตรายไว้ให้ ความสะดวกสบายด้วยการสงเคราะห์
 และองค์การสาธารณูปการ สาธารณูปโภคตามควรแก่ท้องถิ่นและ
 ฐานะ การบำรุงสุขก็อาจเพิ่มสาธารณูปการ สาธารณูปโภคที่จำเป็น
 ต้องมีให้เพียงพอ ให้อยู่ดีกินดีมีอาชีพพอเลี้ยงตนและครอบครัว
 เป็นหลักฐาน มีการเศรษฐกิจสมฐานะ เพื่อได้ช่วยตนเองช่วย
 ครอบครัวและช่วยประเทศชาติทางด้านภาษีอากรได้ด้วย ฯลฯ การ
 กระทำของ พล. ๗ ดังกล่าวนั้น ย่อมนับได้ว่าเป็นการช่วยเหลือราชการ
 ทางด้านกระทรวงมหาดไทยเป็นอย่างมาก

ในการที่ พล. ๗ ต้องสูญเสียชีวิตของท่านโดยกระทันหัน
 เช่นนี้ กระทรวงมหาดไทยย่อมรำลึกและร่วมในความโศกสลดคนด้วย

เป็นอย่างมาก ฉะนั้นในการที่ได้ทรงพระมหากรุณาพระราชทานเพลิง
 คราวนี้ จึงได้ร่วมการกุศลอันเป็นเปตพลินด้วยกตัญญูและกตเวทิต์

เฉพาะส่วนตัวของข้าพเจ้านั้น ได้คุ้นเคยกับคุณหญิงมา
 ช้านาน นับแต่สมัยท่านจอมพลฯ ยังคงรับราชการอยู่ตามส่วนภูมิภาค
 ทุกโอกาสที่แวะไปมาหาสู่ถึงบ้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย
 คุณหญิงท่านได้แสดงออกซึ่งความเอาใจใส่เอื้อเฟื้อโอบอ้อมอารี ให้
 ความสะดวกสบายแก่ผู้เป็นแขกอย่างไม่มีขาดตกบกพร่อง ทุกท่านที่
 เคยได้พบท่านจะกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ท่านเป็นแม่บ้านที่ดีอย่าง
 หายากยิ่ง ปกครองบ้านและดูแลจัดการทุกอย่างภายในบ้านให้เป็น
 เจริญตาเรียบร้อยทุกสิ่งทุกอย่างประการ เฉพาะในส่วนตัวของข้าพเจ้านั้น
 ทุกคราวที่ข้าพเจ้าไปถึงบ้านของท่าน คุณหญิงมักจะตั้งตัวไว้ให้
 รับประทานอาหารด้วยเสมอ ซึ่งแสดงถึงบุคลิกลักษณะสำคัญ
 อย่างยิ่งของการครองน้ำใจคนซึ่งท่านมีอุปนิสัยโอบอ้อมอารีเป็นทุนเดิม
 จริยาวัตรเหล่านี้ย่อมเป็นที่ซาบซึ้งใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็นเป็นอย่างมาก

ในโอกาสที่จะได้สนองคุณท่านในฐานะที่ได้เคารพกันอยู่เป็น
 ส่วนตัวกับในทางราชการ พล. ๗ จอมพล ผิน ชุณหะวัณ ได้มี
 อุปการคุณอย่างใหญ่หลวงแก่ราชการกระทรวงมหาดไทยเช่นนี้ ทั้งสอง
 ประการย่อมเป็นการสมควรยิ่งที่กระทรวงมหาดไทยจะได้แสดงตอบ
 เป็นการปฏิการคุณแก่ท่านในโอกาสอันเป็นวาระสุดท้ายและสำคัญยิ่ง
 นี้ กระทรวงมหาดไทยจึงได้ขออนุมัติไปยังกรมศิลปากรขอพิมพ์หนังสือ
 สอดคล้องกับเรื่องสตรีกเรื่องหนึ่งเพื่อจารึกในงานพระราชทานเพลิง
 เจ้าหน้าที่เลือกได้เรื่อง “นารีเรื่อนาม” ซึ่งมีต้นฉบับอยู่ที่หอสมุด
 แห่งชาติ เห็นสมควรอยู่ จึงได้ขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่องนี้

หนังสือเรื่อง "นารองนาม" นี้ มีท่านผู้พนธ์หลาย
ท่านด้วยกัน นับแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวลงมา
อาทิเช่น สมเด็จพระบรมราชาธิราช ประพันธ์พงศาวดาร เจ้าพระยาธรรมศักดิ์
มนตรี พระยาสุรสีห์พระโกษา พระยาอุปถัมภ์ค้ำจุน พระยาวิจิตร
ธรรมปรีชา ฯลฯ และท่านผู้ชำนาญอักษรศาสตร์อีกหลายท่าน
หนังสือนี้ได้ประพันธ์ยกย่องวีรกรรมหรือกิตติกรรมของสตรี ทั้งทางฝ่าย
ไทยและต่างประเทศ อาทิเช่น พระนางจันทน์ทนต์ พระราชมารดา
สมเด็จพระเจ้ารามคำแหงมหาราช ท้าวเทพสตรี ผู้บงกชเมืองกลาง
ท้าวสุรนารี นางนพมาศ ทางฝ่ายชาดกก็มี พระนางมัทรี นางวิสาขา
ทางฝ่ายต่างประเทศก็มี สมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย กรุงอังกฤษ
ฟลอเรนซ์ ในตติงเกล แกรีน ดุกลาส ฯลฯ ท่านสตรีเหล่านี้ได้
ประกอบคุณงามความดีต่าง ๆ กัน แต่ทุกท่านได้รับความยกย่อง
สรรเสริญจากชาวโลกทั่วไปเป็นอย่างสูงมาดราบเท่าทุกวันนี้ เห็นว่า
ถ้าจะจัดพิมพ์ขึ้นเป็นสังขารวบรวมในงานพระราชทานเพลิงศพคุณหญิงซึ่ง
ได้ชื่อว่าเป็นแม่บ้านที่ "เรื่องนาม" ในปัจจุบันนี้คนหนังสือแล้ว ก็ย่อมจะ
เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง หนังสือเล่มนี้จะประพันธ์เป็นภาพยกย่อง
โคลงฉันท์ แต่อยู่ในลักษณะที่อ่านง่าย เพราะท่านผู้ประพันธ์
ประสงค์จะให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องได้ง่าย เพื่อเป็นเครื่องรำลึกใน
คุณงามความดีของสตรี และเพื่อเป็นเครื่องรำลึกอันหนึ่งในความ
เสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี ที่สามารถจะบำเพ็ญคุณงามความดี
แก่สาธารณชนหรือแก่โลกได้เท่าเทียมกันหมด แม้ในด้านกาพย์
การสกล ความปรารถนาทางสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง สภาวัฒนธรรม
แห่งชาติ สนับสนุนดำเนินการอยู่อย่างเต็มที่ในขณะนี้ จึงอยู่ใน

หนังสือนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องท้าวเทพสตรี หรือเทพกษัตรียของ
สมเด็จพระบรมราชาธิราช ประพันธ์พงศาวดาร ได้กล่าวเนื่องไปถึงชาติพันธุ์มิตร
เพื่อนบ้านของเราบ้าง แต่ก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะทรงกล่าว
ความจริง ความจริงย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ตาย และไม่ควรมีบิดเบือนให้
กลายเป็นอนาถาสิ่งหนึ่งให้ความเท็จตามที่ บทประพันธ์จึงควร
ได้รับการยกย่อง ที่ท่านผู้ทรงนิพนธ์สตรีไทยไว้อย่างถูกต้องที่สุด
ชาติพันธุ์ไมตรีชาตินั้น คงเคารพในความจริงแท้เช่นเดียวกับไทย
และเล็งเห็นความปรารถนาดีที่พระองค์ท่านประพันธ์ไว้อย่างไพเราะยิ่ง

หนังสือนี้กระทรวงมหาดไทยหวังว่าจะเป็นที่พอใจของผู้ที่
ได้รับไปโดยทั่วกัน จึงหวังว่าจะได้ร่วมกันเป็นอันหนึ่งใจดี อัญเชิญ
อานุภาพคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก
ได้บันดาลให้วิญญูญาณของ คุณหญิงวิมลลักษมี ชุนหะวัน ประสพแต่
สุคติในสัมปรายภพภายหน้าในทุกเมื่อ.

สมเด็จพระนางเจ้า

(พระยารามราชภักดี)

กระทรวงมหาดไทย

๑๗ เมษายน ๒๔๘๘

โคลงสุภาสิต

พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระ
พระรามธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์
พระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว

๑	เป็นหญิงสัตย์ซื่อด้วย	สวามี
	สิ่งขัดแคลงราคะ	หอน้อง
	ความล้นรับวาที	บ่แพรง พรายนา
	การช่วยช่วยขัดบ้อง	ปกเกล้าเจ้าเรือน ะ —

ศตีกกฤษณคดี

ท้าวเทพกษัตรี (จันทร์)

๑ เมืองกลางปางพม่าล้อม
รอกเพราะคุณหญิงจันทร์
ผิวพรรณผิชาสน
เหลือแก่หญิงยังก็

ลยวัน
วัยผู้
เสียก่อน กัก
เกยรคไวยชัยเฉลิม

๑ เริ่มรบรกลดบ้าน
ทั้งสักคคคสียงท
พม่าอคมคพลึงท
กลศึกแพแม่ท้าว

โรมท
กักก้าว
จากเกาะ กเงิงแซ
ไม่ท้อ โถมทง

๑ อวยบวงคังคูไ
ใครโคกลงไทยเจ็ก
ใครชอบทอชมมาเห็น
ยวาทถวาชชวคัง

สมเขย
งยัง
สมชอ
แก่ผู้วิญหาญ

๑ ไปท้านไปท้อไป
เชอพระเกษพระพท
ลทงวาดงอยท
มานะทอนละกล้า

เบ้งมก
บอคพา
ชยาลม แล้วแซ
กรากข้องทงองไฉน

๑ พลโทสมทยทั้ง
โรมรสปีระบทยัง
ถวิลเคียวจะเคียวชิง
ผลของพระคุณเจ้าแม่

ชายหญิง
เล็กแพ
ชัยชจัก อรินแซ
ชีพม้วยอวยถวาช

๑ เพราะนางนาคพกลา	เกรียงมาจน
ชักฝ่ายหญิงชายทหาร	เหิมแกล้ว
สมสิ่งประคองผลาญ	พม่าลา ปลื้มแซ
หมองม่นขวัญโทแล้ว	ผิงทลาคาเฉลิม

๑ เฝยเพมพระศกคกขง	โลกย
ทวาทพกษกร	โปรกขง
เย็นเยียงสกรศวร	ชบทอเยศ แม่เอย
ชพคยเกยรคคพทขง	ชบข้าชวนถวิล

๑ แผ่นก้นเพกขอกฟ้า	ผั่งใจ
พรวลคยัรณกลย	พางกน
หากกรวยเกรวยไท	เอกเอก ชนนคแซ
ไทองไทโยสน	สยเซอชสยาม

๑ พระรามธริราชเจ้า	จักร วงศ์เอย
ผยขงพระฤทธิยารม	แมกเกล้า
เทกอมาคยราชเครณ	สนชงภก - กน
ชาผงเคชพงเงา	จงพนชนเกษม สันคแดร

คำเร่งสุด ตัวยไทยนกรบ

๑ เกิดเป็นไทชายหญิงไม่นั่งชลาภ	แสนสมครกชาติศาสนา
ถกญญสู้อยาวยาวชั่ว	ท้อเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินสนทกคน
ยามสยายปล่อยซาอเป็นนายทหาร	ควนเกกการศึกเสอเมอชกสน
พวกผู้หญิงใช้เร่งนั่งชยจน	ออกข้างชวนชวาชช่วยม้วยไม่กลัว

เปสกีโกวกายก็แกว่งแข็งหรือไม	ไม่ชวกหยังหญิงโทมิใช่ชั่ว
ไหนใดถากกรากว่าไหนทำกรว	ใช้รู้จักแต่จะยวตัวเมื่อไร
แรงเหิมอนมคอกเหิมอนกากล้าเหิมอนหญิง	นจะจริงเหิมอนว่าหรือหาไม่
เมียงกลางปางจะกรอกเพราะใคร	เพราะหญิงไทได้ฆ่าพม่าแพ
เกรองกลโกเพราะโสมล็กให้วัง	เหิมอนผู้หญิงยวนชายกระภายแต่
เลียงให้ชวนชวนให้กล้าทำให้แยะ	ใช้ช้อแอ้ออนอยาบเช่นชายอง
กรงศรียทธยาใครอย่าหยาม	มีวทรามยามคมีวนสัง
มีกรวาคความเช่น ๆ ลง ๆ	แต่ไทกองเป็นโทมิใช่ทรม ๆ

อธิฐาน

๑ ชนช้อไทใจกล้าใครอย่าหมั่น	รกันโกสินทรเอกอมรนครสยาม
รวบคนกสหัสสากลาสงคราม	ชนหญิงไทไม่คร้ามค่อความตาย
ฤทธิรชชาติคาศนามหากษักร	โสมนัสมอยชวายุชาดววย
ขอพระวงศ์จกรนรัตนทราย	เป็นเจ้านายนรัตนครสมพร เทอญ ฯ

สรรเสริญพระบารมี

๑ พระเคชาพระมหากษักรคัก	ปรายปัจจนิกนกรพม่าแตกกล้าหนี
เหิมอนช้างโขลงโผงแผ่แพฤทธิ	มนนอยปางนนาอศักรรบ ฯ

หรือ

๑ ไชยามักภพาลมฤคคระห่มหน	เสอสัทพกล
เสียวเสียงคำรณเดวงไฟ	สยคสยของคนองโณ
สง่ามเหิมอนสง่าชัย	อำนาจชาติไทยสง่าเอย ฯ
๑ คักพม่าครวไหนไม่ใหญ่เหิมอน	เปรียบเหิมอนเลอณลกหยทนยวสน
โอ นวเพชร์เศกคัสกรทน	ผองพม่าอาสญครนสงคราม ฯ

สร้อย

๑ ใช้ดวงองค์สมาธิรชนหา
แสนสระว่าวเวงพนม
ถวิลมเหมอนยาทขรม

๑ ขอพระวงศ์จักรีระจุ
ขอกรรรัตนโกสินทร์ถิณญาม

สร้อย

๑ โอเอื้องฟ้าลดาสุวรรณะสถาน
เฉยชวนเสาวมาดย์เมอลมพา
มีเหมอนพระมวงมกฏพทชยอกฟ้า

แสงฉายพระพราว
สว่างไสวน่าใคร่ชม
ช้านอนนิมมพระเกษ เอบ ๖

อาณัติทชปักษีวาประชาสยาม
อย่ารู้ทรามเกษมสันตินันครเอบ ๖

รเหยหอมพนานต์
ชันผลยวีระ
พระเกษรทัยศกัหล้าเหลอเดิม เอบ ๖

กรมพระราชวัง

นางนพมาศ

ขอเริ่มรังสฤษดิ์สร้อย
ชเกียรติกถสตร
เพอประกายโสศก
ประภษาภรณ์คัล้อง

จกัขรรยายเรื่องท้าว
นพมาศนามเกิมา
กลขรปลัษณมา-
รู้รอยวิทยาได้

พระศรีมโหสถผู้
เป็นบิดาอนงค์
สมญามาตรงศ์
เนาสุโขทัย

นงคราญอาบไต้
ชนกผู้กวี
เริ่มสอนสังขยตร์
อาบครยสียท่า

ความเพียรแห่งนมเนอ
ยากจัดหาสตร
เรียนครยวิจิ
สันสกฤตไทยมคธ

สารคดี
เกริกก้อง
วานอาน หน้อยเทอญ
สอชไว้ในกรรณ

ศรีจุฬา ลักขณชัย
กฏไชร
รยาทยง หนิงนา
ฉลาคลัสตร

เผ่าพงศ์ พราหมณ์แล
นางน
เรว- คิเชย
ซอช้างแหล่งสถาน

เจ็ท
เลื่องหล้า
เรียนรำ วิชาแซ
เสด็จสนการเวียน

นารี
อันสู้
ทกอย่าง
เลขก้วยหลายขบวน

ควรรณียาปราชญ์ผู้
เป็นสถาปนาวี
กอบด้วยลักษณะ
จนท่านกวีได้

เปรื่องปรีย์- ชาแล
เลิศไซริ
โคยบึง
แต่งถ้อยชมอนงค์ ยารนี้

(พระศรีมหาโพธิ์)
มีจิตประเสริฐเลิศโฉมของ
ละไมละม่อมพร้อมพรียงนารี
เฝ้าเหลืองเล่ห์ทองผ่องผลพกตร

ยศกมลเลิศกรโหลหงส์
ซอณงค์นพมาศวิลาศลักษณะ
จำเริญศรีสมบุรณ์ประยูรศักดิ์
เป็นทรงกลังทองจิตพิศพร เอย ฯ

โสมนวลนพมาศ
ช่างกล่าวถ้อยมธุรสทุกกลอน
สารพัดจะพึงใจไปครบสิ่ง
แต่ก่อนปางสร้างกุศลผลบุญ

เป็นนักปราชญ์ฉลาดด้วยวิชาการสอน
ถวายพรพรรณนาพระพุทธรูป
เป็นยอดหญิงยิ่งอีกาทกหมื่นขุน
มาเกอหนุนให้งามวิไลย เอย ฯ

ควงกอกอกุมพร
จะหาสารศรีเสวตรในแกนไฟ
จะหานางกัลยาณีนารีปราชญ์
จะหาได้ในท้องพระธรณิน

ทวนครหาปากฉันทไคไลน
ปากจะไคถึงประสงคที่จริงจันต์
ประหนึ่งอนงค์นพมาศอย่าหมายฉวิดิ
ก็ด้วยบุญเจ้าผ่านกินอย่างเคียว เอย ฯ
(คึกจากเรองนพมาศ)

นางเลียบวกลาครู้
เบี่ยงยักถ้อยสา-
อาชุกณนา
บิดมามีจันนม

วิชา ช่างแซ
รพคพร้อม
สียเจ็ด ยี่เอย
นอยเกล้าน้ำถวาย ทวีแล

หน่อนารายณ์ร่วงเจ้า
นพมาศทราวมวิชัย
ปฏิบัติพระทรงไชย
สวามิภักดิ์ต่อราชเจ้า

จอมไทย
เคียมเผ้า
เชิดเกียรติ พระนา
จิตเลอเอการ

พระราชทานตำแหน่งท้าว
สนมเอกทรงคุณา
นางลักษณะมีเมตตา
มีจิตการณเกษ

ศรีวิฟ้า- ถัดยณแซ
อะเคอ
ก่อนาง ปรองแซ
กอบด้วยอาวี

แสงงามมีอย่างให้
เขี้ยวกระตังทำเป็น
เพ็ชชอย ณ วันเพ็ญ
โคเท่าทองเกวียนได้

ไทยเห็น เขี้ยวแซ
คอกไม้
กัตติ กมาศพ้อ
ศุภแก่งกลั่นสรวก

ทรงธรรมพระร่วงเจ้า
ทอศพระเนตรทรงชม
โปรดให้ราษฎรนิยม
ลอบประทีปจึงสร้าง

จอมสนม- นางุแซ
เชิดช้าง
ยลเขี้ยว อย่างแซ
แบยนั้นสียมา

เจ้าพรหมานงลักษณะได้
ด้วยคอกไม้สกลา-
เพ็ชชอยพระสงฆ์เจ้า-
แล้วจึงนำชนน้อม

วิทา พุ่มแซ
เร็จพร้อม
พระชะ กาลแซ
นอยเกล้าน้ำถวายไท

ทรงชัยปราโมทย์เอชน
โดยพระทัยปราณี
ศรีสังเฝ้านารี
ทวยราษฎร์ร้องซ้ำ

สกล
ยิ่งลา
เอาเขียง
แซ่ซ้องสาธุการ

นางเขียนพานหมากกล้วย
สลักกลีบขมุนา
สองชั้นรูปโลภ
ทำเสร็จสำเร็จวัน

คอกกา- รเกกเซย
หลากถ้วน
พังพิศ
เทอกละกล้วถวายเป็น

หน่อธารายนพินิจแล้ว
ทรงพระราชทาน
แก้วราชวิพาร
ศรีประพาสสังข

โปรกปราน
แถมนน
เพ่งพิ- จารณพื่อ
บึกไฉนเป็นตรา

ควาหนิงพระร่วงเจ้า
พระเสด็จยาตรา
โดยชลมารคา
เพื่อกษัตริย์นครเขย้า

จอมธรา - คณเอย
ไต่เต้า
อมาตย์แท้ ห้อมนา
ราษฎรร้องโคมไฟ

ทราวมวยนพมาศได้
พระศรีกันชเสวี
ให้แต่งบทสำเร็จ
เพื่อบรรณกัณณน้อย

โดยเสด็จ ค้วยแซ
สังขชัย
ในขณะ- นันนา
เริ่มร้องรำถวายเป็น

โฉมฉายนพมาศผู้
แต่งบทชัยทนต์
พระมิ่งมลปรี
อนงค์นาถย่าเรอวัง

ถว
ไปซ้อง
คืบง นักเซย
รับได้ถวายเสียง ถังน

(ข้านเขียนพมาศ
ยังนิพนธ์กลกลอนชื่นความกึก
เป็นบุญทั่วไคตามเสด็จประพาส
สว่างไสวไปทั่วทั้งนคร

อภิวาทยาทรงสัด้วยจงจิตร
อันชอยผลของไปรคซึ่งไทยกรณ
นักขัตฤกษ์ประหารราษฎรสโมสร
ทนมพรกัณเฒ่าแจ่มแจ้งแสงจันทร์ เอย ฯ

นำแสนสำราญจิตร
ส่งสารแก่พระสนมกำนัล
แม้นเสด็จด้วยทนต์ยลสงกษาน
จะชวนกันเกษมเปรมปรีดา

ทั้งสืบทศรังเรืองดังเมืองสวรรค์
มิได้เห็นเช่นเขวญนันทนา
เวรข่อยงานและเจ้าจอมมาพร้อมหน้า
ขอประทานโทษาข้าน้อย เอย ฯ
(ศึกจากเรือนพมาศ)

เรียงประวัติเรื่อง
ให้เหล่านารียล
จักเจริญคุณานนท์
เกริกเกียรติทรายโลกใหม่

ทวงผล
เขียนไว้
คณพ - มาคแซ
หมกสน์สฤณกลัย ฯ

พระยาวิจิตรธรรมปรีวดี

นางแคธริน คุกคาม

๑ สักอกลั่นแค้นแค้นภาคคว่ำ

ชัยวงศ์

ปางพระราชาทรง

ราชย์อย่าง

เจ้าเบมสัทสององค์

เอกกษัตริย์

ครองเพศปกเกล้าวันกว้าง

สืบเชื้อเฉลิมกรุง ฯ

๒ ปางย่งทรยศร้าย

แรงเข็ญ

เกศยักดาเคียด

ชื่นชื่น

มีหมัสตรเป็น

ขบถ พระยอ

ทวยศคึกคกปล้น

ฆ่าท้าวเอววัง ฯ

๓ ครึ่งนั้นเบมสราชแจ้ง

กิริยา

ทวิสังคณา-

เรศผู้

ข้าบาทบริจา-

วิภนา ปรองแธ

ธารักษ์ทวารกู่

เกยงท้าวทนเห็น ฯ

๔ ยังมีชาวแม่ผู้

เพ็ญภักดิ์ ทานนา

แคธรินคุกคามประจักษ์

ซื่ออ้าง

น้ำใจเอกรรัก

ราชมื่น คงนา

ขึ้นถนาคณเฑาะข้าง

ขบถไถ่แก้ถึง ฯ

๕ นางจึงวิ่งเข้าสู่

ยานทวาร วังนา

ท่าลมหืดลึงกลุกลา

ท่อนไถ่

กฤษณ์แจกหักกลาญ

แหลกหลก ผลิตา

เหศหมัสตรไฉไล

ลอบผลิตาผลิตาญ ฯ

๖ นงควาญมานนมคัง
 กิณพระคุณเจ้า
 เสบราชชาคชภ
 สักยมณเณรงานเจ้า

กตัญญู ราชนา
 ชัยเกลา
 คึกว่า แท้แล
 เจิกน้ำใจหาญ ฯ

๗ ยันยานทวาเรศก้วย
 แชนสอศแทนกาลทน
 สัตร์กรรพ
 ไก่กโยเซคชัย

แรงทน
 ไข่ท้อ
 ผลักแผ่น ทวารชัย
 ทวายชัยแซนสลาย ฯ

๘ โคมฉายมลายชีพชา
 หอมช่อแม่แก้ว
 คงอัยคัพปาก
 นัยหงนาเรศแก้ว

เชิญฉวิล เด็กเพณ
 ไข่แล้ว
 แคนโลก แลแม่
 แก่นเหล้าฤสมร ฯ

๙ ครอบนกรนระทง
 ยลเบียงกลสกร
 มนมนสกกเวท
 สมคักกนกรยชา

นาร
 แก้วนกล่า
 ชารสทัย
 ยาทท้าวเดลงเคียร ฯ

พระยาศรีสุนทรโวหาร

ท่านโม
 (ท้าวสุนาริ)

แก้ทรา ๒๐

ช้านบนอยคุณพระศรีไตร
 ก่อกลมไส
 ช้านบนมารดาชนกคุณ
 ก่อสกลสุนทร
 ช้านบนอาจารย์ชัยชัย
 ก่อวิชาหลาย
 ช้านบนสมเด็จสยามิศวร
 ก่อสุขไสภิก

รทนวรวิไล
 ประสิทธิ์ชัย
 อติกรณพิชิต
 ประสิทธิ์กาย
 ครุคณธิบาย
 ประสิทธิ์พิชัย
 และอมรรวฤทธิ
 ประสิทธิ์สวาม

ฉบับ ๑๖

ข้าขอโอกาสกล่าวสาร
 ในครอยครวชาคิชาไทย
 กล่าหาญช่วยชายชิงชัย
 ชิงตัวเป็นเจ้าชาวสยาม
 เกียรติคุณระยชื่อนาม
 เป็นศักดิ์สง่านาร

ยกคุณนงควาญ
 มีให้ชาติใด
 ไข่เสื่อมไข่ทรา

พระศรีโยทัยเทวี
 แห่งสมเด็จพระจักรพรรดิ
 ทรงเกรงอปราชาชัย-
 เขาร่วมมรณยุทธหัตถ์
 สู้ศึกหงษาวดี
 สู้ม้วยด้วยความกล้าหาญ

ผู้มเหย
 วาดทรงยศรัตน
 กว๊วยพระสาม

ขลุ่ยสองหญิงเขาวมาลัย	พี่น้องนางพาล
นามพิท้าวเทพกษัตรี	
สมญาผู้้องท้าวศรี	สุนทรนารี
นักขัตฤกษ์หาญชาญชัย	
บ้องก้นเกาะกลางทางไกล	ข้าศึกอ่อนใจ
ออกนจำทนแห่งหน	
เกาะกลางรอกพันไพร	ทวิหญิงสองศรี
สู้ศึกสามารถอาวอง	
หญิงไทยกล้าหาญชาญณรงค์	ท้าวางวงศ์
นักขัตฤกษ์เขมมเทมชาย	
ปวงปราษฎ์ปวงขบถรบยาบ	คุณเกริกกำจาย
กำรบชัยแก้วแสนสยาม	
ไฉ่ว่าหญิงกล้าสงคราม	หมกเพียงออกนาม
อ้างแทนเมอไร	
ขอแดงอุทาหรณ์ใน	หญิงอันมีใจ
มุ่งจงรักชาติอาหาญ	
ช่วยชายรุกรบร่ำยาญ	แผ่คุณโอฬาร
อันเลิศขันเจ็ดโลกา	
อินทรีเขี้ยว	
ปางรัชสมัยองค์	รพิพงศราชา
สมเด็จพระรามา	อภัยคำรบสาม
กรุงรัตนโกสิน-	ทวเทกประเทศสยาม
เรื่องราวนครรามา	บรรดหิมโฬาร

บุคหนึ่งนครศรี	สถนาคนหุดสถาน
แปรรักตร์ประพฤทิพาล	มนะกิชยดไทย
นามเจ้ามลาวรัฐ	อนชัตติเขตไซ
บกพลสกันธไกร	จรเข้า ณ เขตสยาม
กวาคทอนประชาราช	ภูรในนครตาม
ผ่ายเหนือและเลยตาม	ประเลือนนิกรไกล
เข้าเขตนครรา	ชสิมาขริไทย
เจ้าเมืองผะอัญไย	ธระกิชยศิริ
เหลออัยกัพลน้อย	ขมิอาจระราญรอน
จำอัญชลีกร	อริราชไพร
จอมลาวก็รวบรวม	คณะครวรีศรี
ช้างม้าและควา	ชนพิศภพพชกณชา
กวาคทอนนิกรไทย	จรไป ณ เวียงจันทร์
ชายหญิงอนเณน	ทนิราชนิवासสถาน

สุรางคณางค์ ๒๘

พระยาปลัด พระยาบกรบัยตร สันตักเขี้ยวชาญ หัวหน้าครวไทย
 น้ำใจกล้าหาญ ทำรักสมัครสมาน หว่านล้อมพวงลาว
 เลือกทานาริ รูปทรงสวยศรี ที่พึ่งวันสาว แกล้งทำเต็มใจ
 บกให้เจ้าลาว จนชนพวงยาว ชอยใครไยขึ้น
 เก็มไม้ไผ่ใจ ให้แยกกันไป กลัวไทยฝ่าฝืน เกียรียสาตรา
 มีภพร้างและขึ้น คัสันทชิตชน ชนหมื่นนายกอง
 แสร้งทำเมื่อยล้า เคนครวรีซ้ำซ้ำ รอกำพองพ้อง เห็นลาวเชื่อใจ
 จึงไปเรียนร้อง ว่าครวรีทั้งสอง ค้องยากครวครว

เจ็บไข้ในเมรภค อคัยากมากนเก ขอพักพลชนธิ ชนมคชชน
 คคพณชกมัน ยิงสคตเลบงกัน ผ่อนผนเลบงกาย
 อนุรธา เชอสองพระยา ให้มาคจหมาย แสวงทำคังว่า
 คอหนามลนาย พอครวทงหลาย หลงซาบพรอมกัน
 ลอยเทรยมเสยมหลาย ครอบงมสนยว ลาวไม่รู้ทัน พอโคโธภาค
 ปรากเข้าแกงพัน พวงลาวทงนเน ยรรลยชวา
 พวงทเลอคาย รัยไปยอกนาย ค่ายทะเลหญา อนุสงสัย
 รังให้ทองมา ไปสยกักร สาเหตุอนม
 ครวไทยคอยชม เห็นไกลจิงกลัม รุมยงทนท แบ่งโคอาซา
 ควยฆาราว ลาวนอยดอยหน ทลคคิราชา
 อนุแ่งการณ รังให้สทอิสาร เจ้าปานเจ้ากำพรวา คุมพลสามพัน
 เลอกลนแกลวลด้า รัยเรงโยธา เพอमारอนราญ ๖

วสันตคิลก ๑๘

ฝ่ายครวี่ประธานครราช	คณะชาติทหารชาญ
สทวิและสยารมมาน	มนะร่วมสมานฉันท
รักษาศิยเชอนกมลใน	ชกัญญูคาธรรม
รักษศยแปรมลฉัน	มชพงมลลาวพาด
ชายหญิงประมวพลลสา	หระคมกระทำการ
ทักคายประชมพลทหาร	ปฏิยทชไฟวิ
ครนสทอิสารและพลสัญ	จรมาทะคอกิ
ครวไทยก็เทรยมพยทวิ	ระคมประจัญยาน
ยักขวาและชายบรณผู้	ชำนาญทนาการ
ทังสองพระยาวิริยหาญ	ยวิรักษกองกลาง
ท่านไมยชายคิปลัก	และนิกรอนงค่านาง
ทังแก่และสาวมิละวา	อระเข้า ณ กองหนน

ถอสรพาวอการบ
 สมิเก็จพระจอมนรอกต
 ออกสัษระยทอคณะริเป
 ทนเนนงระคมพลครโล

พจนนทปชาด ๑๒

มนัสไทยประณคท้าว
 มีบุตรกัมภักคิย
 ถลันจวังทระวงจำ
 บรณกรอนงคกรน
 อนุงคเณคมนัสพิ
 มีโคคายกัควาชวาน
 มีโคมิกก็เอาไม
 กระหน้าฟักพิฆาตลาว
 ฝอยเหย้าสืออันแอน
 ฝอยมยทอสิยรรยง
 นิกรไทยมล้างลาว
 ประมาณศพกีสองพัน

อินทวิเชียร ๑๐

ปางสทอิสารนา
 บลลาวมลาญไทย
 สัมทายประลยโต
 เห็นไทยครโลพล
 แลเหล่าอนงคเณ
 ศำคัญกะเนการณ

มนเรนขะนังคณ
 ยมกฏกษัตริย์ไทย
 จรจัญญกษ
 ยมยณแลยงทยอน

นรินทวิไทยมัทธอน
 มีพงขารมัญ
 บรณนำอนงคหนน
 ประจัญร่วมประจัญยาน
 ราชพิพคทหารชาญ
 มีโคทอกลักควาหลาย
 ครอบงมสนยว
 กระเค้นโลกกระโคคอง
 ฤทัยออรทวยองค์
 เฝยอยศอนงคสิรรพ
 มลายชัพอนเนกนันท
 พินาศพ่ายกระเจาไป

ยกพลสถนอโกร
 ยมิเป็นกระบวนพล
 พิกแกงอราภ
 พิกเพิงกระแสดาร
 คณะชาบลกรรจหาญ
 พลกรงกระหน่ำมา

ทวนหวาภพปากฟ้าย	จรวลายกกระบวนกลา
รับทูลพระยิกา	ทจจินตนาการ
เกษขารมภู	ยติไทยชยติกาล
ให้เจ้ามลาวมาน	มนะเชอชยลความ
ถอยจากนกรราช	ยมิอาจระลูกกลา
ทันทัพ ๗ กรุงสยาม	จรวกลกระบวนมา
ปราชวีรจุมลาวราย	ยวิคิตมฤดา
ยรรลือพระเกษปราช	กฏทรายนรินทร์

นาถินี ๑๕

สกลยทอทาหรณ์	ไซคุณาการ	ประเสริฐศรี
สกลนิกรนารี	ผู้คุมพิ	ระเพิงชาย
สกลคณวิปัสลาย	หอนกนงหมาย	จระชิงชัย
สกลคณองคไทย์	กวรรณภูมิใจ	ยวิคิจาง

วสันตกลก ๑๔

ข้าเพศกัเพศนุชองงค์	ชรองกัถยชยบาง
กวรรณคณขรสาธ	ศุภกัถยณัประโลมใจ
ยามเข็ญกัเข็นสรีรช่วย	กณระชาบผญกัถ
โอ้กวรรณเชอนพนาไซ	คุณะเลศิมไทย์ฟาร
ข้าทศกัทศกัศุขมพรว	ณพิลยชลังการ
กวรรณคณอมรมาล	ยประมุขมโนรม
ยามทศกัชกัถวิวิธอา	วรร่วมสมาคม
โอ้กวรรณเชอนพนาชม	คุณชวรินทร์กรกาส
ข้าเสียงกัเสียงนุชองงค์	เสนาะโสทกระแสดหวาน
กวรรณคณชองสรประสาร	กวิยวงค์พยุ่งใจ

ยามแนกัณกับแก่นกมลช้อง	สรวให้กวรรณไพโร
โอ้กวรรณเชอนพนาไซ	นระหนามโนย้อง
ข้าทศกัทศกัศุขมพรว	มนะเชอนณชนผอง
กวรรณคณเชอนกมลครอง	จนรชนประชาชน
ยามยทอนายมิชยาค	มนะเกล้าผญวณ
โอ้กวรรณเชอนพนาไซ	คณเนกร้าพัน
ข้าทศกัทศกัศุขมพรว	จระยณโกวิท
เพื่อกณคณพระเกษรทพรวรชร	มิกราชสยามินทร์
เพื่อกณคณนันทันนุทา	หรรณัศร์มโนถวิล
โอ้ศุณณนางคชดพิน	คุณจงมลาย เทอญ

วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๒

พระอุปทิศศิลปสาร

นางอมร

ฉบับ ๑๖

๑ แดงเล่ากล่าวเรื่องนิทาน ในอภิตกาด	๕ ซากกสาธกเขื่องบรรพ
ปางพระศาสดาจอมธรรม เสวยพระชาติอื่น	๕ อุกมพระยศเกรียงไกร
ทรงนามตามทมิใน คำภีร์ชโย	๕ พระมโหสถสมญา
ปราชาญเป็รื่องเร่องรุ่งปรีชา เลื่องช่อลชปรา	๕ กฏพระยศทวอาน
ในมิตลายุรี ฤท่อนใครมิ	๕ จักเปรียบจักเทียบเทียบมทิน
เป็นเอกเสขครยสยสรพ ผกแก้แปรชัญ	๕ หาหาใครสู้ภูมิ
๕ อาจารย์ทงสทวัก ปรเป็รื่องวาท	๕ ก็กร้ามก็กรนชัญญา
๕ สมเค็จท้าวเวเทหราชา จอมมิตลา	๕ อโปรคชปรานปราน
๕ ชยเลียงเป็นศรีกรงศรี ศฤงคารมากมิ	๕ อโปรคชเป็รื่องประทาน
๕ เจ้าปราชาญเป็รมปลกสขส้านค พระเคชภูบาล	๕ ปกเกล้าร่วมเกล้าเปล้าภัย
๕ ปางนเนทวจอมไทร พระนามทราวมวิชัย	๕ อทมพรสมรนาวิ
๕ ทวีจิกรครุ่นคึกปราน พระหน่อชินศรี	๕ ฝืนองควรรคอรคเคียง
๕ ริงทลมลกิจจอมเวียง จอมผไทไกรเกรียง	๕ ก็เชอถอวยทวยนาง
๕ เจ้าปราชาญทลทักชัคขวาง หลิงงามสำอา	๕ แคทราวมแคทรคชัญญา
๕ ข้ายาที่ไม่ปรารณา ข้ายชอทลดา	๕ แสงสวาทโคยใจ
๕ ทลแล้วกเคชวครไร เค็ร็วเทรเวไป	๕ ขอยเจททระศมรรคา

อินทวิเชียรฉันท ๑๑

๑ ยมมอณงค์นาร	๕ วรว่างสอังกา
๕ เชอชาติประศา	๕ มนิคมอุคมโถม
๕ ปีกาและมารกร	๕ อรรธันพิยติโถม
๕ ท่วมทกขระทมิโถม	๕ จันทรพิยชัยเป็น

นามนางอมรมแม่
 ก้องว่างสอขงเกิน
 โชนงเนตรเกศพักร
 มรรยาพิลาศขาม
 โสภณยุคกลั่น
 ทรงถักโยคม
 บิคาประกอยท่า
 เหนือขากวียากใจ
 ขามเซ้ากโคตกลา
 กรากกร้าทูลำเคญ
 ขามสายอมรมบุตร
 นำโชนาไป
 เพื่อให้ขากิน
 เนืองนิจพาคล

วสันตดิถี ๑๔

ปางเมื่อพระหน้อยวรรณารด
 เมล่งแสงวรสุภา
 สงสัยโชนวิมลลัก
 เกล็นเคียวมิเปลี่ยวกลหมาง
 จึงมีพิราพพานทัก
 การเก้งมีเกรงตรัสลับ
 ทรามเซบเลดพจนสนอ
 คุช้ำคำเนนนิสลด

เสนาะแท้มิซึกเขิน
 ขรหญิงนิคมคาม
 สวลักษณางาม
 ขรยาตร์พิลาศสม
 กรกรรฐ์เกลยงกลม
 คุจนางฉวงใน
 กสิกรรมฉากไถ
 ขุพกรรมสืทำเชญ
 และก็มีมาณขามเป็น
 นิจกาลวันไคส
 จรรควิด์โกส
 ณสถานบิคาคน
 ประคิทินกัจวล
 ธุระการสถานนา

สรชาติสุเมธา
 ก็ประสยประเสริฐนาง
 ษณพักร์สำออง
 จรกลณหนโค
 ขวลักษณจะไปไหน
 มรคาสีเปลี่ยวคน
 ภยผองมิแย่มปน
 บิมีอิรพาด

ข้าเฝ้าสุโชนพญ
 ขุชาพระเทวอุปการ
 พังสารมโหดกัแจ้ง
 โคมทรจะสืบุตรเนา
 พิหนอสี่ชอภยตาม
 กานคาสีอย่าพจนำ
 นงเขวักกล่าวพจนคิก
 นามทมิธมรณวาย
 พังศุภาสนทรพช
 ค้างตามและค้างพรวาพัน
 ค้างปราณณ์ฉลาคชวนแล่น
 ค้างว่างก็ค้างวิมลงาม
 ค้างแรกก็ค้างวิปฏิพัท
 ค้างวิครัดคิกหะสระสัน
 เจ้าปราณณ์เลดขวนลัก
 พิณแสนหันสนิยม
 งามสรรพสัคขมรพจน
 มารยาวิสัยมนพช
 คุช้ำสีกนทพลไพร
 เกรงคนจะครมอระทม
 นัองเอี่ยมมิได้พจมุษา
 ทวักวัคระหลอคมรณกาล

ชนอันควรการมาน
 คุณแห่งคนเรา
 นยแห่งระหัดเฮา
 คุกริยประจำทำ
 วนามงามข้า
 และพอกพอมขาย
 มอปริศนาทาย
 ชิวขินนรินทร์กัลป์
 อภิรัฐหัดพลัน
 ระบอบกระบิลความ
 คุณมั้นมณีความ
 กลเปรี๊ยะเสมอกัน
 อกระหวักกระสันพัน
 ขุพชาตินิคมสม
 คิสมัศวรสมาคม
 บิณชเห็นคุ
 เสนารรศหวานห
 ก็ประหน่งมีพจชม
 ธุระไคร่มีเห็นสม
 นฤสุขทุกวาว
 จะสวาทนงคราญ
 นะแหละนาฏจะคลาถกัน

รักวังของกมลโคก
ขอชนนี้ชนกัน
เออ. สาธุ สาธุ คนเรารู้
เบี่ยงเบนบรรดาผลละเมิน
กล่าวแล้วก็ทวีกลา
ทางจิตรทางสุขสราญ
จวไป ณ เว้นพลัน
ทนชาตินันเทอญ
จะประเวศผดุงเจริญ
ทนสนนิมการ
มนอาทมนึกขาน
มุขผ่องดิลาคลา

ธราศตาว ๒๘

พระหน้อยวร ขอบบิธ อมรพงา บิคามารกร
อมรยพา มีจิตรปรีดา การณปลงใจ
ศกฤกษ์สม เคกสองครองชม รนรมยพิสมัย ร่วมสิ้นร่วมส
ร่วมทุกขร่วมภัย ร่วมทุกข์ ปราศภัยเปรมปรีดิ์
อยู่มาวันหนึ่ง หน่อนารถำพัง ลองใจมารศรี ให้ปรองอาหา
กาหวานมวณมี เพื่อกทวงที่ สุกการงาน
นวลนางโฉมทรุ ทกแต่งยาคุ พร้อมสรรพคาวหวาน แคล้วคล่องว้อยไ
เจในใจนาญ เอมิโฮชการ มินานเสร์จพลัน
หน่อพระสุกต ลองดมชิมรส สุปพยัญ ชนโอชา
แก้แสร้งแสร้ง ร่ำพร่ำพัน จ้านรรจ์ทำเนียบ
กัณธสอาหาร โสมมสำมาญ กะลั้งกลืนเหียน รสชาติเลวทราม
โสโครกธาเกียรณ์ แสร้งว่าเคียน ซากอุยโกรธา
จึงคิดการ ระคนอาหาร ละเลงไล่ทา ทวีกายงามสรรพ
มีกัมมัญชา นังณมรรคา ทำโทษประจาน
นางมีดิโอโกรธ และมีดิโอโทษ ฤพ้อทอยขาน นังนันทนทัณฑ์
ฤพ้อทอยขาน สุกนุสสถาน ประจานอินทวิชัย

พระเห็นพงา ฤห่อนโกรธา หนักปรานี ให้ชำระกาย
ภาษาสัส แหวนทองอนม ให้งวางวัด
อยู่มาบนาน อพานงพาล คู่ร่วมชีวิต สุ่มีถา
บุเรศร์เชกชนธ ฝ้าของคทรวงธรรม วิเทห์ราชา

ภูษณปยาทร จันท์ ๑๒

พระทรงธรรมมอพลันสัง
รมงกลอาวา
พระยศยอพระหน่อนารถ
กระเคืองชอระบอชม
จำเนียรภาตนาณมา
พิโรชุนพระบุญเรือง
พระหน่อนารถปลาคัด
ละภรรยาสุทามาลย์
อุบายเท็จสำเร็จกิจ
ละคนกลตกรรณากม
ทำหน่อมพ้อครกรอวาง
สมรณิกนังหมาย
ยุพาแสร้งแสร้งย
และเชิญชวนทวิชัย
ยโรหิตอาจารย์
บะอย่างเหยียบยกระคานยนต์
กระมำคณณหลุมคุกร
ทวิชทนเทวสกรรม
อมรนารถลาคเลศ
กะลั้งกลืนนระคนปน
อมาทยตงพชกา -
ทสมรสกเคกสม
อมรวาสโนคม
ขจรทวสถานเมฆ
พระราชอาทรวงเคือง
เพราะสัพราหมณ์ระรานพาด
ละณทและคฤงการ
ประเวศเทศน์คณคาม
กัสมจิตรสัพราหมณ์
มีภูบาลประมาณทาย
จะโลมนางอมรสาย
มนัสเจกนาหวง
คณคณคณคณ
ณอาการสถานทน
มีภูการเพราะหลงกล
กักลทกคณคณคณ
กระลอกคณคณคณคณ
เพราะกอกคณคณคณคณ
กัโกณคณคณคณคณ
ทวศคณคณคณคณ

ก้นาเฝ้าขลุ่ย
ถวายเครื่องกฤณ
และกลซอประทานไท
สวามิศร์ประสิทธิ์ผล

อินทรวณั ๑๒

๑ อินทวณั
บึงขาคะหาไคร
นางทรงกลาสม
สำเภาสเม
หนึ่งเล่า ณ เฝ้าพ
เชอเครนบูโยคม
พันเชอประเชนบุ
ผองกรรมกลอน
หนึ่งเล่าอนงค์นาง
สมลักษณ์วิชัยใน
มรรยาภพิลาคล้า
เพราพรลงสัง
ปัญญาลากชาญ
รู้ทันแลกันไร
เป็องปราชญ์ลาคเลห์
รู้การประมาณการ
กิจการสถานเรือน
สังสรรพอันไท

แสดงทูลรหิ์พลัน
ณ พราหมณ์แก้งอุบายกล
ยหน่อโพธิ์สัตว์คต
สราญสุชนิราศภัย

ระคะกัน ณ พนไผท
กรนางอมรภูมิ
ปติลาประการก
พจนาคถมนิยม
ยอนงค์กึ่งกึ่งสม
อนสารอนันต์อนันต์
ทรทุกขประจันวิจล
วิปลาศพินาศประลัย
ศิริร่างสุภณประไพ
กะเนนาฏพิลาศพ
พจกัคำรงค์การ
สรพร้อมล่อมล่อมไม
ปฏิกาณวะว่องวไว
สุระกิจวิจิตรวิจารณ์
อุปเท่ห์วิจิตร
จะประกอยประการไฉน
ยมิเชอนมิข้าไฟ
ผิระเลียบกเยบพบุร

การกรวมิกสัวาก
เชนชาญผคงปร
ไทควรระไทคว
อาทรประเทืองภา

ไทก่อนและไทหลัง
รู้การสงวนคว
สามิณ ที่รัก
ชอทรงแลคงคำ
ร่วมรักถนอมรัก
แน่วแน่ดูแลปร
รักแลวฤคนสข

ร่วมสุขทุกขภัย
เทาใจถนอมใจ
ชุ่มจิตรโกรธา
ชกโกรธผผวิโกร
ผผผผประหัยค
หนึ่งเล่ากัญญ
รู้คุณบิดามาร
เขันกันวิมลนาฏ
ส่งโชนนัยค
โฉมนางอมรม
สมทวงณสมภา
สมชาคิวงสน้อง
สมภาคสมส

บึงขาคะหาเร
รสโกชนากระยา
มนทวนพิจารณา
รชเบ็ชชบวนประมว
ฤจะยังก็ไครก็กรว
จะสงวนก็ควนกระทำ
มนกัก็คยะเบงยะ
รู้ตัสกัก็มีพลกัมีเพลง
ยมิพักจะหน้าจะแห
มนมนมี หวันมีไ
ชววิตรกลดกประ
มรณาคัมและกลากและกลา
ยมิให้พระภัก
กิจชอยประคชประ
ทระโทมมีแทนมี
ชนมัตถิตกฤทา
กตเวทิตาธพ
กรผู้คณาอนัน
บุรยาครนจรน
อระเทศเกษทรสถาน
สรทญิงวิวิธมา
ชันทนอจะคลอระ
กลพงนระเวอระ
วิทวิทย์เสมอสมาน

แม่วาขรยโก
 ภรรยาฉลากชาญ
 มีวบแล้วดูแคล้วทฤก
 รัตนางยสำเภา
 กล้าวสารนิทานวิ
 เลอกลักประพนชยน
 เพื่อเพิ่มเฉลิมศักดิ์
 ยอเกียรติศักดิ์

ผิวได้ประสยประสาณ
 อระแบกจะแบ่งจะเขา
 มนนักณโถมเฉลา
 มนรงรำพึงรำพัน
 จนอศตคักค้ายรวพ
 เฉพาะส่วนประมวญกัก
 สรวักคมารศรี
 คักคัพทประกัณกรรมล

อ.ท. หลวงพิสนธิพิทยากุณ

พระราชินีวิกตอเรีย

สรวมสุนทรภายิต
 ทวยเทพไททรงเดช
 พระรามาชัยคิ
 ะลักพระคุณน้อม

เพียรเซลงเฉลิมเกียรติกอง
 กวินวิกตอเรียศรี
 สมเด็จพระราชินี
 เกลนิราชประวัติไว้

ก.ศ. พันแปกร้อย
 ยัสยัสพฤศก
 วันพระราชสมภพ
 ณพระราชวังสร้าง

อันคัยกัชเชสอ้าง
 พระชนกชนนเป็น
 ทรกลชกัชเชนเรนทร
 ขอรชทสามผ่านเผ้า

พระบิดาเสด็จคู่
 แยกมาศพระชนม์บรร
 เมื่อสัสยสองซณ —
 จึงพระมารดาไท้

อัญชลิตรัตนไทรย
 พระวิคเณศวรชระ
 ยรพการชนกพร้อม
 นอบเกล้าเกลือกเคียร

กษัตริ
 ศักคิไท้
 อังกรย
 เวชแล้วเป็นยอ

สิบประยบ เก้าเอย
 มาศอ้าง
 พระแม่
 ชอชวังเกนชิงทัน

ออฟเคนค
 ยนเกล้า
 ราชี นนช
 พระผู้ไอยกา

กันเสวรงค์
 ลุไค
 ยาพระ แม่เอย
 เสกขเมอแมนผาง

ทรงเยาว์พระแม่ได้
พากย์ละตินวิทยา
ประวัติศาสตรโยธา—
รวบรวกรพิศขอม

พระมหาราชแม่
คงมณฑมนศึกษา
อภิมพระภรรณา
เป็นทพานกันขอม

ขณะสมัยที่ทั้ง
สยพระราชาวงศ์
รัชทายาทเป็นสีก
ทรงทลายท่อนเหิมให้

สมาธิภักษกาว
ทรงทศนาเศว
นิสสัยสโมส
แสดงพระเกียรติคุณชน

การรัฐประศาสน์ทั้ง
พระธรรมาสามารถมี
ไถ่กว้างโอบอารี
ทรงประพฤติเป็นผู้

ศึกษา
เลขพร้อม
เผาะ กิเอย
สฤณกตงคนตร

ปรัชญา
ศาสตรพร้อม
เนืองนิจ
ทวหน้าปราณ

กรุงบริต เตนเฮย
เรศไท
แก่พระ แม่ณา
ระมิกตงองคค

เสด็จจร จบแฮ
เขตพน
อาศัพ ชนญา
ชนหน้าประชายาถ

วิธี งานเฮย
รอยรู้
รอยคอบ
นระน้อมใจนิยม

สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
ที่สถลเลียมปรา—
พระคิอพระปิตลา
เสด็จสวรรคตคราว

พระผ่านสมัยที่ใด
ยัสยสัมณขาม
ศกพันแปดร้อยสาม—
เป็นพระราชินีเจ้า

เสวยราชสมัยที่ใด
พระอภิเศกศรี
เจ้าแอตเขยอศวาม
คิอพระภาคาพร้อม

รัชกาลองค์พระเจ้า
อังกฤยเจริญศรี
เคิกภายนอกในเห็น
พระภักษคานภาพ้อง

แคนนาคาเขตชน
โอบคุปต์อินเคียบคค
อังกฤยปราชปรามปลค
ท่างสงขมบนอยเกล้า

กินมหา ราชเฮย
กฏอ้าง
พระแม่
ชีพสนรชกาล

ด้วยความ สงบเฮย
ข้าเจ้า
สยเจ็ด
ภพพนของประชา

สามบี
สรปชรวง
มีศักดิ์ สมแฮ
เผ่าไทบรมพงศ์

ราชินี นนอ
ศุขชรวง
หน้าพ่าย
ปลเกล้าชาวประชา

ชยถ
รยเจ้า
ปลกศข ให้แฮ
ทลอกเขยของปัจจุบัน

อันพวกชาติศักดิ์

ก่อกำในแดนกล

ให้ยากแก่การกล

พระปราชญ์เรียบนำ

สืปมาอนุพมาท

อีกช่องทางหน

เกาะไซปรัสกลางชล

ยอมออกมาอ่อนน้อม

สมัยนททกิกเกอ

ภคพัฒนเพียบผล

พัฒนกิจการกล

สรรพด้วยภายไค

ปวงชนโอนอ่อนเออ

เพื่องพิทยเพิ่มศีลปะ

กระทรงศักดิ์ยากระ

อังกฤยเจริญเรืองแล

อันชาติอังกฤยไค

บุคพระปกขัองรัฐ

พศกสำโสมนัส

พูนภักทวหน้า

รลาโรด

เชกคาว

กิริยก ครอบแซ

ทางน้อมภัก

มณฑล

ออกอ้อม

เขตเตอร์ก

นอบเยอขารมิ

โกศล

เพิ่มให้

กัแพร่ หลายแซ

สะควกเขาคลังหลวง

อารยะ ชรรมเออ

เบียมแม็ค

เกณท์ศักดิ์ ยายเออ

หลากถ้วนพิพิภณท์

เจริญสวัสดิ์

วันหล้า

สามัคคี — คเอย

สนทนอมนเอนิยม

พระมีสมเค้เจ้า

ห้าพระองค์อีก

สี่องค์อระสา—

เก้าพระองค์นยถ้วน

ค่านณคณวคมีเจ้า

ถ้วนณลาคสามารถปรา—

สี่ขกทียะพงศา

เป็นขึ้นประชาพ้อง

อันเค้ควาร์คพระเจ้า

ทเค้คเคอริชทา—

พระเจ้าบอริชมหา—

คือพระนคกาไค

อันองค์เคมเปรสเจ้า

ของประเทศเยอรมัน

เพ็คเคอริคพระถ้วน

คือพระอีกาไค

ในพนเคอริชเค

ทียสี่สองบรร—

พระราชันสวรรค

พศกทวหน้าถ้วน

ลภยา เออเออ

เล็คถ้วน

อิราช

หน่อโพธิ์ศรีสุรย์

ลภยา เออเออ

กฏก้อง

อิราช

ปกถ้วน ไธสวรย์

ราชาอิราชเออ

ยาทไค

กระษัตริย์ — บุค นเนอ

สี่ขรของสนทวงค์

จอมกั — ยายเออ

บุคไค

ราชท สามนา

ยศก้องเคอริชไค

เคอริช

จยถ้วน

คคส์ สรรวแซ

ระลภพ้องพราพระภณ

นางกะเวลด์ และ นางเพ็คคั

บุญญาพระบังทัน
 บึงพระชนมพรรณา
 บึงรัชชูปงศ์พรรณา
 แยกสือสองพระชนมทาว

กอบเพยงจักรพรรคเจ้า
 พระเกษกรระทองดบ
 พระศกษพระแสงชัย
 พระเกียรติพระเกรกพา

ทางนบมกอสราง
 ไวรระลกพระภรรณา
 พระรูปพระราชนิ
 เกล็ดพระเกียรติชอกอ้าง

ในพระราชปรวณ
 จากวิกคอบเรียนอรา
 ชนสนทรา
 นพลาชากแก่นด้อย

เหลดขรธา
 ครอบคาว
 ภิเศก
 บศลาเกยรทลธ

จอมภพ
 เหลดงหลา
 เจอกโลก
 เพยงทาวกนชม

ชนสา—วริยชัย
 ไยร้าง
 นนา นนา
 ช้องหลาชาโลย

น้ามา
 เตมน้อย
 นิตพากย์ ประพนชัย
 โปรกเขชอวบอภัย

ชนสนทราษิต

๑ กระเวลดเพ็คคทง
 รัชชาทิสาสันจริง
 ยอมทาบไม้ประวิง
 ช้องนสงทหาไร

๒ คนแรกเป็นชาตเชื้อ
 ยอมรบยอมปลกัยค
 ทหารทชาณชิต
 ชาติกทราขเรองแลว

๓ วางวายสนชีฟแลว
 เกยรคัยคเลองลคอง
 หล่อนเกยรคัยค
 เพราะเหตุเบรมันยา

๔ บัดไลยไคพิ
 ให้แจ่มให้แจ่งปรา
 คกทกลาวทา
 โลกจึงพาทคพิ

๕ วันหล่อนคองเขาสู้
 หล่อนไม่วิสักแหบง
 ไม่ยอมผูกตา แข็ง
 ใครประคองหล่อนห้าม

สองหญิง
 กงไค
 ทอกร
 ช้องก๊ ช้องก๊

อังกฤ
 ทะแกล้ว
 เชอรวม รบแซ
 รบสัง ชีฟสลาย

ช้องคองนา
 ทวหลา
 รอกเมอ ไรฟอ
 บัว ชีฟไค

พากษา
 กฏชอ
 โทษหล่อน
 คอผู้อาธรรม

แกล้งแกง
 ทวนกร้าม
 ไหมง สวรรคณา
 ไม่ให้คองทาบ

๖ ครั้นวายการรบแล้ว
อังกฤมัยเป็นภาร
แก้ศพลีสสาน
เก็บรบศักระเวลลไก

๗ เกยเรยล เพศคณ
อาชยงนชัยราว
กำหนดเกิดเป็นชาว
หล่อนเร่งสู้หล่อนเข้า

๘ หล่อนยืนหล่อนทรายถัย
หล่อนวัยสักรทพ
จนหล่อนดกชันชัย
เลิกกระเวลลถูกเกล้ง

๙ ควรกายหล่อนไม่ท้อ
หล่อนเสร็จสมม่งหมาย
หล่อนเมอชพถวาย
บุญสงคังไม่แคล้ว

รัฐบาล
รักให้
บ้านเกิด หล่อนเอย
รยนั้น เหลือเขียน

หญิงสาว
สียเกา
เยลเยยม
พวกบ้อง แผ่นดิน

กำลัง ชันชา
บอกแจ้ง
ทำโทษ คายเอย
ไม่ไ้ ไ้ส่วน

ยอมตาย
หล่อนแล้ว
แต่พระเจ้านา
กลาศก้าว แคนสวรศักดิ์

ไชยเฉลิม

นางวิสาข

โคลงฉันท์วิกรม

ข้าขอโอกาสพร้อง
บอยกเก็บรทศตร
ประคัยโสทผู้แสง
โคบย่อพอรู้ข้าง

ชาวไทยนัยเทียบชั้น
ถือหลักมนษยธรรม
นิสัยชาติยาละ
ย่างสู่ความเรืองแผ้ว

ความเจริญรุ่งเรืองชาตินี้
แต่อย่างหนึ่งพาส
คือสภาพศักรชยาย
เทียบบรมตามชั้น ถ้า

ชาติยามักกอบด้วย
มักเหยียบคหญิงลงปาน
แต่ชาติที่เจริญจน
ยกย่องหญิงไว้ด้วย

ความสามารถแห่งผู้
ผู้รยการเรียนหนา
อาจกอบกรณของ
บารอย่างทำได้แพรว

พจน์แดง
กล่าวอ้าง
ทวงสวัสดิ์
คคิบรรพ

อารยะ ชาตินอ
เทียบแล้ว
ลงมาก เทียวแล
พัฒนา

มีหลาย—ประการขอ
เชิดหน้า
สูงเด่น ชันแล
นัยฐาน

ทารณ ชรรมนอ
ท่ายไ้
อิสระ ภาพนา
เก็บรทศตร

หญิงผอง
เยยมแล้ว
หญิงสุกทอ ก็แซ
กว่าชาย

ธรรมคามนุษย์ผู้
ย่อมเกี่ยวเป็นพงศ์สาย
หญิงหมายพึงอาศัย
ต่างกอบกจิเชื้อเพื่อ

ชายจะไ้คู่สวามี
จำจะต้องมีภรรยา
ฝ่ายหญิงก็จำ
จึงจะสุขแก่ใจ

ความร้ดระหว่างผู้
ยากักหาอะไรน้ำ
ถนนผองจควรเคลือบ
เมยสคยชอควยไซ้

หน้าทชายผู้ซึ่ง
กอบกจิหาเงินมา
ส่วนหน้าทเมยพัว
ทำกจิการบ้านเฝ้า

นอกจากนี้จะต้อง
ปฏิบัติให้ผัว
เพื่อให้เกยกำส้ง
หาทรัพย์มาไว้เลี้ยง

อัยทิใน โลกๆ
สยเชย
ชายพง หญิงแล
แก่กัน

ในชี— วิทๆ
เยศเคสัว
ผัวรวม ชีพนอ
สภภาพธรรม

ผัวเมย นันๆ
เปรียบได้
เฉพาะคู่ ทนอ
จึงเจริญ

เป็นผัว
สู่เหย้า
พินยง
รักษา

เป็นกั— วดแซ
สูกได้
กอบกจิ
ครอบครอง

แต่กรรมที่ผู้
จำจะชอยกตัว
สาธกนิทานจาก
เป็นเรื่องแต่กรรม

ณ สมัยหนึ่งนั้น
มีเศรษฐีมหาศาล
สถิตประเทศฉนม
มีทรัพย์มากล้ำพัน

แต่เศรษฐีนั้นชื่อ
มากบุตรธิดามีตร
พร้อมพรงบริวารไฟ—
แมกยตรยบงเชื้อเพื่อ

มีธิดาหนึ่งนั้น
นางวิสาขาลอ
ทรงโฉมรปลกษณงาม
หญิงอนเทยขแล้วสู่

เพราะกอบเบญจธกษณล้า
แต่ศกธกษณรภพ
คือโฉมแห่งวรรณา—
ศิริธกษณหมกเศร้าไซ้

หญิงหาก ทำๆ
อย่างช
พทอสาสัน
ก่อนนาน

พจนม
ศกคณ
พทวิป โพนแล
คณนา

ชนนชัย
ญาทเชอ
ขลยสช
นยธ

ชานนาม
เลศผู้
สงายง
ทอนง

กัลยา ฉมัย
กล่าวไว้
วิรณ เจริญนอ
สคชา

หนึ่งผมงามเรียบเส้น
 ลอฮ่อนตะเอยค้ำ
 หากว่ากลจากมว
 ขาวเหยคเพียงท่ายผา

ข้อสองงามเนนเม
 แกรวอมเลอกเส้า
 ริมปากและไร
 แกรวชาคย้อมแล

ข้อสามทนต์เรียบดำ
 ทุกซเย็นแฉวเสมอ
 ขาวสากแลเย็นเงา
 แฉวเพียรเปรียบค้วยแล

งามผวข้อสอง
 คือว่า ผวพรรณวล
 ผวเย็นสกริคำ
 คำสากคำเกลี้ยงแล

หากเป็นหญิงบึงเนอ
 กิระชาวเรือ
 กลมเกลี้ยงปราศจากแผลว
 งามทวยทวยอันอัน

สละสลวย
 รัยหน้า
 กระหมวกมุ่น
 นุ่งเกล้า

นวลใบ
 วภาพพรหม
 ทนต์เหงอก
 เลิศเลอ

งามเกล้า
 ไม่ย้วย
 งามสง่า
 ทุกรัน

ตามลำ เนาเซบ
 ผ่องแท้
 โดยชาติ แฉวๆ
 เลิศฉวี

นวลขาว
 เลือกแมน
 รูปหล่อ
 เข้มมตา

ข้อห้าสาธกค้วย
 คอกลกษณชงแสงองอา
 ความสวไม่วัทราม
 สวภาพเพรศพรังแพรว

อายจะมากชน
 มัยทรเวียงทัวเสนอ
 สันฐานรยทรงละไม
 ศิริลักษณ์แพผู้

การนำศุภลักษณ์อย่าง
 เพราะเหตุรยงามราว
 เป็นทรพยอย่างหนึ่งภา
 อาจช่วยหญิงนั้นให้

เมื่อเคยมยผู้เลิศ
 เห็นอิกาสวยศรี
 เจริญวัยสยคราวม
 จึงจกการให้เกล้า

การพิจักใหญ่ล้ำ
 ตามประเพณีสอง
 เพอเชกศรีวิสราน
 เกลิมศักดิ์สุขแผ้วพาน

วัยงาม
 ขแกว
 ศิรเสม มฤ
 อยเสมอ

เพียงโต กัก
 สยแล
 ทรงอยู่ ฉนนแล
 ร่นสาว

อัครา จิยายๆ
 รยขึ้น
 ยิกเก่า กล้าวเซบ
 สุขทว

เลอพงค์
 ปราศเคว
 กลวิ วาหน้า
 กุครอง

มโหฬาร
 เกียรตินแก้ว
 รมย์แก่ ยุครน
 โสทสาว

ยามเมื่อจะส่งแก้ว
ไปร่วมสกลสวัสดิการ
ยี่คาซังอาลัย
จึงเรียกลูกน้อยขึ้น

นั้นแน่เจ้าผู้ยอก
จงส่ำห้ำสาสนทร
สิ่งใดไม่จริง
ความชั่วชักรังของ

โอรสแห่งท่านผู้
สอนแก่นางวิสาชา
ตามเขยงยอกก่อนมี
เชษฐภคินทรียดอชกวย

“หนึ่งไฟในอย่าให้
“ไฟนอกจงอย่านำ
นชอกที่สงขก
“สามรุ่งให้ผู้ให้

“ข้อสั่งอย่าให้
ผู้กินแก่จะเอา
“ข้อทำรุ่งให้ชน
และแก่ผู้เว้นให้

กลอยใจ
แรกนั้น
อรเวา ร่อนนอ
สิ่งสอน

เขาวทญิง
ที่พร้อง
จงอย่า ประพฤกเอย
ชักรูรา

เขรยง นันดา
ลูกน้อย
สียประ การเขย
ยทชรรม

นำชอก”
ชักเข้า”
ล้าคัย
แก่เรา”

แก่คน อันแด
เปรียบใช้”
ผู้ชอย ให้แกล
แก่เรา”

“ข้อหกพึงนึ่งให้
“เจ็ดเสพให้สยายเขา
“ข้อแปดจงนทรหมาย
“เก้าจงเปรอเชื้อเพอ

“ข้อสิบพึงนอชนม
นั้นแหละโอวาทัก
ยักนิจดแปลชยาย
ให้ชกแจ่มแจ้งต่าง

“หนึ่งไฟในอย่าให้
เช่นกัจนในครอยกรว
อนน้าชียศยอก
ชกเรองลยลตของ

อย่าทำเทยวพกรือ
บอกเล่าให้ ใครฟัง
มีแต่โทษกับเสมอ
และอาจให้ร่อนผู้

“ไฟภายนอกนั้นอย่า
คอกเวงนชกเคหา
อันเป็นเรองชียปลกมณ
อย่ายวิ โอรูปพร้องเรา

สยาย”
ทกชเมอ”
มั่งสช สวณูเทอญ”
ชกค”

เทพลาย ในเทอญ”
กชชาง
ความชอก
ชรรมว

นำชอก” นันดา
พวกพ้อง
เทกที่ ร้ายแล
ยักยง

จนผลอ
เรองวิ
ทัวเท่า นันนอ
ภักศา

นำชก เข้าเลย”
เกยวชชง
กลัโทษ
จิครณ

แม้ใครมาพูดนั้น
แกลังกล่าวขยแ่งตัว
เพื่อคุณเญาตสา
อย่าควรรีบร้อนกลัวย

วิจารณ์จริงลึกซึ้ง
ก็จะจับความจริง
แล้วก็ครองโยโดยเลศ
เพื่อสงวนเกียรติคุณให้

“ จงให้แกผู้
คำกล่าวจกพงษาย
คือใครที่เขาเอา
ช่วยทุกข์ช่วยร้อนแล้ว

เช่นคนควรจกเข
สนองกอบคุณจนเจอ
รู้มากอยากแต่การ
ใช้เล่ห์ทโนมเขา

มีกรจักรกิจรุ่งกว้าง
แม้สักใครซัด
ก็ให้ขอยขบใจ
ความสลาพ่อนน้อมให้

นินทา
แต่งถ้อย
มีแตก กันๆ
จิตรตาม

ซึ่งเหตุ ผลนอ
ประจักษ์ไค
นัยที่ มีนา
เหือกหาย

“ ให้เรา ”
ขรรณแก่
ใจใส่ เรานอ
อุคหนน

เอาการ
นะเจ้า
เขาเปรี้ยว เขาๆ
สามคค

การไม ตรินา
นบไหว
บียวาท เสริมเทอญ
ชือหอม

“ ขบ่าให้แกผู้ไม่
คือว่าเรายินยอม
ทำคุณเพื่อให้เขา
เขาก็ไม่เออเพอ

คนพาลผู้ไร้ซึ่ง
แม้จะทำคุณแสน
เขาก็ไม่เกตุ
คนเช่นนั้น ให้แล้ว

“ จงให้แกผู้ที่
และแกผู้ปหาญ
ซ่อนแบกนัยเขา
ไคแก่คนไร้แค้น

บารกวนพกผู้
ยากจะหาเลยงชนม
หมคทำเทียวขอทาน
ควรจะเออเพอให้

อีกเหล่าสมณะผู้
บริสุทธิ์ทรงศีลคุณ
ทำประโยชน์สั่งสอนเป็น
เพื่อช่วยชนให้พ้น

“ ให้เรา ”
ชยากเกอ
ผาสุก สควกแซ
ทอยแทน

กตัญญู
กระสอยแก้ว
โคยคค ทอยนอ
บ่วยการ

“ ให้เรา ”
จะให้ ”
ออกกล่าว
ซักสา

พิการ
ชีพไค
ประทังชีพ ทุนนอ
เพื่อยุญ

ข่าเพญ พรคแซ
คำถัน
ทางปะ ฎียคแด
สภาพพาล

แม่ท่านผู้เฒ่าเพื่อ
ควรจะรับรองฐาน
ด้วยทางเมตตารวมตาม
ไม่มากนักอย่เกอ

อนงญาตพนอชง
มีทุกชชกโชรณ
มาสู่คฤหะทณ
ควรอนเกราะทให้ควย

พวกนดงแม่ไม่
เพราะเหตุโอภาศทา
ในการที่คนสเคิร
คกอยทพไรสน

ควรจระคิกโอยเฮอ
ช่วยทกขคามควรวฐาน
การเสยชอวงศัสกถ
คนจะแคะไค้ทอ

“อนเจ้ารณังให้
ชอถ้าวสำเนาเลี่ยน
หญิงวิจิตรวิยา-
วิจิตรกลดัด

ขอความ ช่วยแล
จิตรเฮอ
สังคหะ วิคณนอ
กิริยบุญ

ชกสน
ตกโร
อย่าทก รอนเลข
เมตทา

วิจิตร คณนอ
ยากไค้
หมายคอบ คณนอ
ศุขสรวาญ

เอาบุญ
พวกพ้อง
เกี่ยวเนอ กณนอ
กิตติชน

เป็นผา สุขเทอญ”
กระทั
วิทวแห่ง ทนนอ
เทศฐาน

เช่นไม่นั่งทเชา
หรือว่าผวไชการ
พอผวแม่ผวปาง
อปานงเลอชชาให้

เอาใจใส่ให้ทัว
หมายพงขารมีอ
อย่าให้ชนร่าคาญ
สงขเสงยมงามล้ำแท้

“ยามกินกินรุ่งให้
นแหลมมีนัยนำ
ธรรมคาสศรทก
กอบวคิสศลาซาง

เป็นแม่เรือนจักคอง
จิกระเบียบการขำเรอ
ใช้จ่ายประหยัคพอ
ไค้มากไชน้อยแลแล้ว

เพราะเมียมมีนัท
ขามเสพย์โกชนเเคอคอบ
คาวหวานสิ่งสารพัก
น้ำเสพย์น้ำลมิให้

ชอกทาง ประคณ
กจิไชร์
มกจิ วณนอ
วิยทา

ทุกสถาน
นารณ
ระคายสัถ นิตเลอ
ชณฤทัย

เป็นสจ”
นระออง
กนท กณนอ
หมั่นเสมอ

ละเอียคละอ
เรียบร้อย
เพียงเหมาะ ฐานนา
ทวิพยเหลือ

ปฏิบัติ ผัวแล
รับใช้
จิกระเบียบ สอากน
ชนอวา

สามเสพบเสร็จแล้ว
พลหมากยพห
ยามร้อนจึงพักกระแ
ให้ภักคานนี้ไว้

เห็นผิวสยายจิตแล้ว
ไปเสพบโภชนาหาร
คือเสพบเมื่อสาม
จึงสวดกัมมคชธัมม

หนงเจ้าเงนทรให้
โกแก่หญิงผู้คว
หยิ่งทรายจิตผู้ฐาน
ร่วมคึกคู้สร้างแล

บ้จจรรณมอมมามมึง
จักสอากลาปค
ผิวเห็นชั้นใจกอม
เสนหยังกวารังควย

เวลาหัวคำคอง
กวรวทวรวเรชนทน
โคมไฟและประค
มิก่ายเกยจรวานน

คุณแล เกยเทอญ
สั่งให้
ลมส่ง ค้วยนา
สุขสราญ

อย่าวิ รอนา
แห่งเจ้า
เสพบเสร็จ แล้วนอ
รยกวน

สำราญ
เสนห์แท้
ปฏิบัติ ใจแล
สุขทวี

จรงหอม
ทุกกรัง
เต็มสวาท วายฤ
เวทมนต์

ระวังค
ตลอดคบ้าน
หน้าต่าง ทวารนอ
หอนค

เมื่อสามยามครเข้า
จงปฏิบัติพิศ
ส่วนเจ้าเงนทรนอ
จวนรุ่งทันพันให้

อย่างนจึงโคช
เพราะเหตุกรณียค
จักเสร็จหมกห้วงถน
หลบสนนทศตแผ้วกรัง

“ภรรยามีน่า
แปลขรรดตามโยราณ
โกแก่ภักคากอง
พ่อแม่พวกพ้องข้าง

นี่เป็นไฟร้ายยิ่ง
ผู้ละพ่อแม่ตัว
ไปอยู่ร่วมเรือนพิง
จงพนจรอบคานตัง

ชนพวกนคอง
เพราะว่าสำคัญแสน
อาจจะชกเจ้าถง
หมกสุขทุกขชานา

บ้จจรรณ
อยู่ใกล้
วาร์ย ณาเทอญ
ก่อนผิว

ว่านชน สบายแซ
สคิง
ขรรทก อย่างนอ
รักคากาล

บ้จจรรณ ไฟแซ
กล่าวข้าง
รักแห่ง เจ้านอ
ฝ่ายผิว

แก่หญิง
จากบ้าน
พระพิง ฌวนา
สคียจรรณ

ค่านัง มากนอ
สคแล้ว
ความเสียม เสียม
เนตรนอ

เพราะฉันเร่งให้
อย่ารำล้าพองเหิม
เร่งกลัวเร่งเกรงกัง
จนอมรักอย่าให้ร้าง

คำสอนอีกข้อหนึ่ง
คือว่า "เทพภายใน
พึงเคารพนับ
เป็นศรีสงเจ้าเรา"

ขยายความตามเรื่องข้าง
คือ ถักผ้าผู้พวย
ชักทั้งแม่ผัวเรา
จักว่าเทพไต่แล

มอญกายฝากชพทวย
อย่าก็ยกประมาณ
เสียงมจกก็กระหมัก
พึงประจบอ่อนน้อมให้

แม่ท่านจะพรวดยับ
อย่าร่ำทาทเคือง
ก็ยบสคยบสันทร
และยบยบก็ให้ทอง

ระวิง
ชักท้าว
ไฟลวก ทัวแม่
ระคาย

จงสคย
แห่งเหยา
ถอเถก "

สำเนา เกิมนอ
รักแท้
และพ่อ ผัวนา
คำหลาย

ความสคย ชอนอ
หมิ่นไซ้
ระวิงปาก กายเทอญ
รุ่งก

แดงสอน
ขุนชอง
ทกอบ้าง ก็แม่
จกเสมอ

เพราะท่านเหล่าน
อาจะเชิดเจ้าเลอ
ให้สยสขแสนสน
เปรียบสิ่งใดทั้งหล้า

ธรรมกานาเรศผู้
กอบเกียรติศักดิ์ศรี
ฉวางศักรมยรัก
กุยประวิษชาคแก้วทอง

จักเลื่อมศิรสิน
กจกจันทรจรวกลาง
มเมษยกรศิม
ผู้อนจักแกลงฮ้า

โอวาทที่พ่อพร้อง
ในทศกพิงถวิล
พดยอกถอความ
ผวจะรักถนแล

สามัคคีเปรียบด้วย
จงรักภักดีปาน
คุณวณิสต์ขีญญา
ศุภจรตชอตาเรา

มคณ
เลิศฟ้า
ทรศกค
ภูมิ

เพ็ญลักษณ์
สคแพรว
ร่วมสุข แล้วญา
หม่นทมอ

ราก
ฟากฟ้า
แสงเลื่อม ฉนั้นญา
โฮยรู้ฉนั้น

พองาม ญา
รุ่งแท้
ประพศิชอบ นั้นแล
กลอกลาด

บิคา กนอ
จุพเจ้า
ไหวพริบ พร้อมนา
กคธรรม

กอยมรยาทเขยมีลา
สภาพรายเรียงข้า
หน้าทแม่เรือนเย็น
รู้จักแก่งบ้านให้

ใครเห็น ชมนานา
ชาติคร้าน
กิจประ จำนอ
สง่างาม

ส่วนร่างกายเจ้าก็
ให้รายเรียงคามสมัย
ทรพยสันตงของรัก
สังขวิหยาบชาติอง

รู้จัก แก่งเทอด
ไม่ซึ้ง
ถนอมเรียบ รายแล
ละเลียบ

ลูกกระจากบ้านที่
ไปกอยกรณชัย
จงอสาห์พยายาม
เสริมสุขแก่เจ้าสัน

ขยู่ตาม เกยแล
แม่เหี้ย
ประพฤติคัง คำเทอด
สยสมัย

นางเยาว์เสาวภาคผู้
แสนสกลาลัยใน
กัมเกษรวิบาท
โคยจินอนน้อมแท้

เพ็ญศรี
ชนกแล
ทสง สอนนอ
นำชม

ครั้นนางไปร่วมเห็บ
เจริญวัตรบรรพาส
วิริยภาพข้าเพ็ญพ
สยดีสุขพร้อมแล้ว

ยังตระกูล ด้วนา
คึกคักแก้ว
โภคทรัพย์
ลอคม

รูปนางทงวตรก็
เลื่องชอทวยชนนิยม
พอผิวพวงผวยอม
ยกย่องนางไว้มั่น

เกียรวิหยอม
ทวแคว้น
เคารพ
มาทรง

เรือนแม่เกากา
แคววาชอวตรคง
ซาใช้สควกใน
เย็นวตรเหมาะแททง

เกินสมัย
ใหม่แล
สมัยขี้ จุบันแซ
ยัคธรรม

โอวาททยอกสร้อย
รยันสาสนียุทธจำ
ผิวเหลาคณะนา
จงพินิจตามเคาถ้อย

วิสาชา
ไล่เกล้า
ร้อน
ทแดง

ผิวเห็นจริงเชื่อแล้ว
อย่างทเคียรจูแสงคง
เชื่อว่าจักเจริญล้ำ
สยสุขสมอ้างไค

และทำ ตามนอ
นุสาสน์ไว้
ราญแก่ คนแล
บริบูรณ์

รวมสิ่งสวสัคสิ้น
จงอุยทิตามควร
และผู้ที่ประสงค
ปลอศโทษชั่วช้าให้

สรพมวง คดเชย
แก่ข้า
จำประพฤติ
สุขเทอด

หลวงนิเพทย์นิตสิรรค์

พระมัทรี

สรวมสังคีตสวสัค	พจนพจนเพิ่มผล	จงมากลแก่ข้า
ผู้กึ่งหน้ากล่าวกลอน	สนสรวิฬ	ยรรยายถึงสตร
ผู้กอบกัไวยศ	เกียรติปรากฏกาย	เพอชยายคุณเด่น
ไว้เย็นเช่นแมยฉย	สำหรับเป็นเครื่องช	วาสตรนกอาร
สามารถทำความค	ใช้จะมีแต่ยรร	สการนัยสตรกอบ
กัชชอยมาแล้ว	เช่นความแกล้วกล้าหาญ	อนงในการสตรชอ
นชนชอมากมาย	จกยรรยายฤหมค	เรอเกยรตยศเทลช
ในทณจกแดง	แสดกแต่พอควร	ไว้หวังชวนใจสตร
พอใหม่ชอสรเสวญ	เป็นบอสรไวยง	ว้ายแพผายข้าง
ยรรแต่ทกคน	คอกนา ๗	

โคลง ๔

กลจิตกิดูกเค้า	ความม
ยอบศกณสตร	กล่าวอ้าง
ยรรกือความค	ไค้อย่าง ไรนา
สตรกึสามารถสร้าง	เสาะไค้กุกัน ๗
ฉนนังอนชน้อย	นงคพาต ทวนา
รกกักกัสมรมาดย	มุงหน้า
กอบกือแต่ฝ่ายการ	กัชชอย เสมอณา
เกียรตจกักกัไค้หล้า	โลกชว้องสรเสวญ ๗

บรรณานุกรม

ว่า

จักกำหนดเนนความ	บรรยายตามซาก	ยกมาไว้ให้เห็น
พอเป็นเครื่องกล่าวอ้าง	คุณฝ่ายข้างสตรี	ซึ่งภักดีสวามิภักดิ์
จงรักภักดี	เอาชีวาเข้าแลก	แยกความทุกข์ขามไว้
ยังมีให้เห็นแก่อาตม	ไว้ยศชาติสตรี	ความเรื่องมิควรแถลง
ใช้แปลกละเลงเรื่องให้	พอเพราะเสนาะไค้	กล่าววนตามทาง จินนา

ปางมีโพธิสัตว์	อุทัยเอาพระชาติ	เป็นชาติยราชเวสสันดร
ครองนครสัท	ภูมิทรงทศพิช	ราชธรรมนีเจเนองถาด
ทรงวิจารณ์ทุกขสุข	ทำนุกรายภูธรอนเชญ	ให้ร่มเย็นทุกเมื่อ
ทรงเชื่อมั่นในทาน	นิยมการบริจา	แก่ผู้ยากทุกคน
ใครยากจนแม้ขอ	จโยเนื่อนาน	ทรงให้ทานทุกสิ่ง
พระทัยคิ่งหมายประโยชน์	มุ่งหมายโพธิญาณแน	แม่นแต่อวยวะ
ผู้ใดจะต้องการ	อภิกขุไม่ชัก	อาจสละให้ง่ายกาย
ราษฎรทั้งหลายเรีงรมย์	ชวนกันชมขารเมศ	ไท้ขอเรศรแห่งตน
ทั่วทุกคนรักราช	พระบาทไท้เวสสันดร	มิควงสมรมหิ
นามมัทรีนางกษัตริย์	มีทรายจุริกา	ทรงโสภาคย์ภักย์
อุดมศักดิ์สมพงษ์	ล้ำนงกทั้งหมก	มีโอรสทรงโถม
งามประโลมเฉลิมศรี	นามชาติกุมารา	อภิกขุขนิษฐน้อย
งามแซมซ้อยเล็กฉิน	นามกัณหาบุพเรศ	ทั้งพระชนกชนกนารถ
แสนสวาทราชทนต์	ปานหทัยนัยเนตร	บิเเรศเรศเวสสันดร
มีบุญชรัยารมี	เผือกผู้ศรีเสวตรบรร	เป็นศรีนครสัท
ราษฎรเปรมปรีดิ์เรีงรัง	เลื่องแซ่ชรัยอสงรวเสวีญ	ต่างขอบเป็นยศไท้
อุมอกพศกไว้	ตั้งรอันรารมย์	ยังนา

ไทย ๔

สมเด็จพระเจ้า	จอมสิ พะเย
แสนสวาทพระเทพ	เพียบพัน
ถนอมนามมิให้มิ	หมองหม่น
สอพระราชเลอสุขสัน	เล่ห์เพี่ยงเสวตสวรรค์

ทรงธรรมมีนรัตนอม	นิกาล
ในกษัตริย์เพ็ญทาน	บอกละ
หวังเพื่อจะประหาร	เทวโลก หลงเซบ
พระกมลเต็มแปล	เขมมสันศรีทอา

ว่า

กาลนั้นเกิดอาเพศ	ทางบุเรศกัณฐคราย	ฝนฟ้าซาดึกกัณ
ทำให้มฤตพิภพ	ชนเชญใจขิตสน	เกิดรอนรนผลเคอ
พวกชาวเมืองเซ้งแซ	พากันแห่เข้าเฝ้า	ผู้เป็นเจ้าจอมนคร
ให้ภูธรจัดการ	ขอครุฑสารสีเสวตร	คือพระเวสสันดร
มานครกัณฐคราย	ปราชญ์ยาทวกถเชญ	ราษฎรจะเ็นด้วยอำนาจ
กษัตริย์ราชเรองฤทธิ	ฝ่ายยพครพงค์กษัตริย์	จึงการสให้พราหมณ์
แปลคนความรู้ฉลาด	จากกัณฐครายบุร	ออกอุชรัยวักสำคัญ
พราหมณ์ชวนกันไคศคลา	มุ่งมขมายังเขก	พิชัยเซตสัพ
รับรณชย	เทนอชยอนภาทอนร	รับรณเรวพลน เทยวนา

ไทย ๕

บรรลึงเขกแก้ว	เชกครพิคแมน
ภพท้าวทศนัย	เทยวนล
พราหมณ์เควโรยเข้า	กอบช้องโอภาสเฝ้า
แทยทัชโรทาน	ท่านนา

โคลง ๓

กาลนั้นเสยโศกาศ
อเสกัจยมิช้ำ
พราหมณ์ชุลกรประนม
ทูลขอชกชกัโไท

โคลง ๔

จอมโมฬีกัลกล้า
ทรงกรายพราหมณ์ทูลเหตุ
จึงประสาทกษเสวกร
ไต่แกพราหมณ์เพื่อสร้าง

พระมานมาโนชปลม
ท่นวงปนิมโนมี
ทรงหวงค้อพระศรี
พราหมณ์กรายพระยาไท

ไทท้าวขึ้นหล้า
ออกสร้างขารมี พลันแล
ยังคมเบองยาทไชร
อิราชท้าวทนต์ แลนา

ฤาเดช
กล่าวอ้าง
วรลักษณ นันแล
สืบสรวัยโพธิญาณ ๖

เปรมปรี กิเชย
มั่งไว้
สรวเพ็ชร แนนแซ
ท้านแลวค่นร ๖

วัง
ข้างนครสพ
เรื่องพระเวสสันกร
พวกชาวเมืองชวนกัน
อยู่กาสนฤไชย
ท้าวสญชัยมหาราช
สมประโยชน์ชาวนครา
สู่แก้วมณโฑ

รายภูมวณูมีมากมาย
ให้กฤษณแก่พราหมณ์
หันเข้าเฝ้าพระชนก
ให้ลงโทษเนรเทศ
อมีราชักคำ
แก้วสาโศกเศร้า
แลนา

เขาทรงหลายเห็นเหตุ
ค่างมีความโกรธเคือง
ก็ลกลสญชัยราช
พระเวสสันกรไป
จึงท้าวสให้ลงโทษ
ที่จะชัยพระลูกเจ้า

โคลง ๕

ปางไทท้าวเขยผู้
ทวายกระหนกจักจรด
จึงทรวสประโตมขวัญ
เพื่อจะล่าน้องท้าว

ทราวมวยรวนาฏนอ้ง
พระลาโฉมเฉลา
ฝากสองครุณเภา
จำจิตพจาแคล้ว

แม่นมชกเบศท้าว
มีจักปฏิพัชใน
ก็แล้วแต่ชอไทย
ทวพมกรรมค้อง

เป็นความสัคย์ไช้แสวง
เจ้ากัทรงโฉมเอก
ควรเป็นย่นอนงคเนก
พจึงค้องทกร้าง

บึงอรองค์เอกแก้ว
สัคย์ท้าวพระราชา
โคกสนองพรนเพรส
ทรงหวงตำแหน่งน้อย

พงศ์สรว เพ็ชรเชย
จากท้าว
เนกรม มทรนา
ทเวศเจ้าสโพร ๖

จิงนา เมืองนา
จากแลว
วเรศแก่ แม่รา
กลาสร้างเสนเทชน

แกนโค กัก
นมน้อง
จักทอก เสน่หนา
ย้ายหน้าผ้าเชย ๖

สรวเคก กล่าวเชย
เชยมช้าง
นาสข เสมอนา
รณชลากร ๖

กัญญา
กล่าวถ้อย
มีเมอ ทราบน
มนัสทัตไทย ๖

เหตไ้^๕พระ^๕วัง^๕เรือน
ประ^๕ท^๕น^๕ง^๕น^๕ส^๕า^๕มา^๕น^๕ย^๕
ไ้^๕เช^๕อ^๕ส^๕ร^๕า^๕ค^๕ิ^๕ห^๕า^๕ญ^๕
ล^๕ะ^๕ค^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ก^๕ส^๕ข^๕ป^๕ล^๕

ขอ^๕ไป^๕เ^๕เ^๕น^๕เพ^๕อ^๕เ^๕ท^๕ว^๕
ร^๕น^๕ก^๕ว^๕า^๕ร^๕ก^๕ค^๕ย^๕จ^๕ก^๕
เ^๕เ^๕น^๕ม^๕า^๕ย^๕ด^๕ว^๕า^๕บ^๕ค^๕ิ^๕ก^๕
ข^๕อ^๕น^๕ว^๕า^๕ค^๕ร^๕า^๕ง^๕ส^๕ข^๕ค^๕ว^๕ย^๕

โ^๕ม^๕ย^๕ง^๕อ^๕ค^๕เร^๕ค^๕ร^๕ผู้^๕
อ^๕ย^๕า^๕ม^๕อ^๕ย^๕า^๕ค^๕ิ^๕ก^๕ค^๕า^๕m
ไ^๕พร^๕พ^๕ฤ^๕ก^๕ม^๕พ^๕พ^๕ก^๕ค^๕ว^๕a^๕m
โ^๕ม^๕เ^๕ม^๕ไ^๕ย^๕เ^๕ค^๕ย^๕เ^๕ค^๕ร^๕ว^๕

พ^๕ร^๕เ^๕ย^๕พ^๕ร^๕เ^๕น^๕ร^๕เ^๕น^๕อ^๕ง^๕
บ^๕า^๕m^๕บ^๕า^๕ล^๕พ^๕ร^๕เ^๕น^๕เ^๕ก^๕อ^๕ง^๕
ส^๕ว^๕น^๕อ^๕ง^๕ส^๕เ^๕ร^๕เ^๕ว^๕เ^๕ร^๕เ^๕ง^๕
ก^๕ร^๕ค^๕เ^๕น^๕เ^๕เ^๕ม^๕อ^๕เ^๕ม^๕เ^๕น^๕

บ^๕า^๕m^๕ส^๕อ^๕พ^๕ร^๕เ^๕ย^๕ก^๕ย^๕อ^๕ง^๕
บ^๕า^๕m^๕ท^๕ก^๕ข^๕ฤ^๕ก^๕จ^๕ก^๕ม^๕น^๕
ส^๕อ^๕บ^๕อ^๕ม^๕ส^๕ข^๕ค^๕ว^๕ย^๕ก^๕น^๕
น^๕อ^๕ย^๕ไ^๕ย^๕อ^๕า^๕ร^๕ท^๕อ^๕ก^๕ท^๕

โ^๕ย^๕ง^๕ค^๕า^๕r^๕ ค^๕n^๕a^๕
อ^๕ย^๕ง^๕เ^๕ท^๕
เ^๕เ^๕น^๕เ^๕ค^๕ ค^๕n^๕a^๕
ป^๕ล^๕อ^๕ย^๕เ^๕ท^๕ไ^๕ย^๕เ^๕เ^๕ญ^๕ ๗

ท^๕ก^๕ท^๕ค^๕ ท^๕a^๕g^๕n^๕a^๕
จ^๕อ^๕m^๕m^๕ว^๕y^๕
ค^๕n^๕m^๕g^๕ ห^๕m^๕n^๕a^๕
ก^๕ว^๕ไ^๕ท^๕เ^๕น^๕ค^๕ง^๕ ๗

พ^๕ง^๕a^๕g^๕a^๕m^๕
ไ^๕ค^๕เ^๕ท^๕ว^๕
เ^๕เ^๕ญ^๕ซ^๕น^๕ เ^๕เ^๕ล^๕อ^๕เ^๕น^๕ด^๕
ส^๕ข^๕ไ^๕ย^๕เ^๕ค^๕ย^๕ ๗

เ^๕น^๕a^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ โ^๕เ^๕n^๕a^๕
ก^๕n^๕เ^๕ค^๕n^๕
ร^๕m^๕b^๕s^๕x^๕ ค^๕n^๕n^๕g^๕a^๕
ม^๕n^๕s^๕n^๕อ^๕ง^๕ เ^๕เ^๕ล^๕อ^๕ท^๕r^๕a^๕m^๕ ๗

ป^๕w^๕g^๕s^๕r^๕v^๕p^๕ ท^๕ก^๕ข^๕n^๕a^๕
พ^๕ก^๕ค^๕r^๕พ^๕r^๕g^๕
ท^๕ก^๕ข^๕ว^๕ร^๕m^๕ ท^๕ก^๕ข^๕n^๕a^๕
ท^๕a^๕g^๕ไ^๕ท^๕เ^๕ค^๕ก^๕ว^๕ ๗

ห^๕ญ^๕ง^๕ข^๕ว^๕พ^๕ว^๕ค^๕ก^๕ไ^๕ร^๕
บ^๕a^๕m^๕s^๕u^๕x^๕ท^๕a^๕t^๕r^๕g^๕
ข^๕a^๕y^๕เ^๕ม^๕ท^๕r^๕a^๕y^๕ท^๕r^๕e^๕n^๕h^๕i^๕k^๕
ห^๕ญ^๕ง^๕เ^๕น^๕น^๕ข^๕า^๕เ^๕จ^๕a^๕

ขอ^๕ไป^๕ค^๕a^๕m^๕ข^๕a^๕t^๕เ^๕y^๕o^๕ng^๕
ร^๕e^๕m^๕t^๕u^๕เ^๕ค^๕y^๕ng^๕s^๕t^๕a^๕n^๕
ค^๕ล^๕o^๕ng^๕ค^๕ล^๕พ^๕ร^๕เ^๕ย^๕า^๕ด^๕
ท^๕a^๕g^๕t^๕a^๕y^๕ข^๕ว^๕ย^๕เ^๕จ^๕a^๕ข^๕a^๕ng^๕

ภ^๕ว^๕ค^๕ล^๕ส^๕ค^๕เ^๕น^๕ข^๕ไ^๕ท^๕
จ^๕i^๕g^๕r^๕u^๕m^๕ท^๕ก^๕ข^๕เ^๕m^๕o^๕y^๕a^๕m^๕
ท^๕a^๕h^๕e^๕n^๕จ^๕i^๕ก^๕เ^๕t^๕e^๕y^๕m^๕t^๕r^๕a^๕m^๕
พ^๕r^๕e^๕j^๕i^๕ng^๕ป^๕r^๕e^๕s^๕a^๕t^๕h^๕i^๕

ว^๕i^๕y^๕h^๕i^๕k^๕ ว^๕i^๕g^๕n^๕a^๕
ว^๕i^๕a^๕n^๕g^๕u^๕
เ^๕n^๕เ^๕เ^๕t^๕h^๕i^๕ ก^๕l^๕n^๕a^๕
จ^๕o^๕y^๕m^๕w^๕i^๕y^๕x^๕o^๕i^๕g^๕l^๕ ๗

ข^๕y^๕t^๕m^๕a^๕l^๕y^๕
เ^๕l^๕e^๕n^๕g^๕u^๕ang^๕
g^๕a^๕y^๕e^๕o^๕ พ^๕r^๕e^๕e^๕y^๕
ว^๕i^๕y^๕ไ^๕ย^๕ข^๕a^๕m^๕g^๕n^๕ ๗

ท^๕l^๕o^๕g^๕w^๕a^๕m^๕
y^๕a^๕g^๕ไ^๕ร^๕
s^๕w^๕a^๕t^๕m^๕เ^๕ ไ^๕g^๕g^๕a^๕
n^๕u^๕x^๕t^๕a^๕w^๕ค^๕a^๕m^๕j^๕r^๕ ๗

ว่า

ท^๕i^๕n^๕g^๕r^๕u^๕ng^๕ว^๕r^๕s^๕ ส^๕i^๕g^๕y^๕t^๕r^๕i^๕y^๕ไ^๕s^๕r^๕e^๕s^๕r^๕o^๕ng^๕
เ^๕เ^๕t^๕h^๕i^๕y^๕ng^๕พ^๕r^๕e^๕ร^๕o^๕ng^๕r^๕u^๕ng^๕ ฅ^๕m^๕i^๕ไ^๕ย^๕จ^๕i^๕k^๕
อ^๕n^๕o^๕i^๕f^๕a^๕r^๕เ^๕ล^๕o^๕g^๕l^๕a^๕w^๕ ค^๕n^๕t^๕r^๕a^๕y^๕ข^๕a^๕w^๕n^๕g^๕m^๕a^๕
เ^๕i^๕n^๕g^๕a^๕r^๕ข^๕a^๕g^๕เ^๕l^๕o^๕l^๕n^๕ พ^๕n^๕n^๕i^๕s^๕i^๕y^๕s^๕a^๕m^๕ญ^๕u^๕h^๕n^๕
เ^๕เ^๕t^๕h^๕i^๕ng^๕เ^๕ล^๕ว^๕ไ^๕ย^๕ร^๕u^๕g^๕u^๕r^๕ พ^๕a^๕y^๕i^๕ng^๕อ^๕r^๕m^๕h^๕i^๕y^๕
เ^๕เ^๕t^๕h^๕i^๕ng^๕ม^๕a^๕y^๕ng^๕ป^๕r^๕a^๕s^๕a^๕t^๕ ฅ^๕n^๕g^๕n^๕a^๕r^๕o^๕y^๕ค^๕i^๕n^๕t^๕r^๕s^๕u^๕r^๕y^๕
ป^๕ang^๕g^๕u^๕r^๕ฅ^๕n^๕g^๕ไ^๕ท^๕เ^๕ b^๕o^๕l^๕พ^๕ก^๕ค^๕r^๕s^๕i^๕ไ^๕ว^๕

ท^๕r^๕o^๕ng^๕เ^๕ค^๕ร^๕o^๕ng^๕ค^๕n^๕s^๕r^๕v^๕พ^๕เ^๕ล^๕ว^๕ไ^๕ร^๕
ส^๕i^๕g^๕h^๕i^๕ng^๕ส^๕ค^๕ก^๕m^๕ห^๕a^๕t^๕a^๕n^๕
ว^๕i^๕y^๕m^๕ห^๕a^๕ไ^๕ท^๕o^๕y^๕t^๕a^๕n^๕
จ^๕i^๕k^๕ข^๕o^๕n^๕ข^๕ว^๕a^๕y^๕ท^๕a^๕ไ^๕ค^๕
พ^๕r^๕e^๕ฅ^๕a^๕l^๕i^๕g^๕n^๕h^๕a^๕
เพ^๕o^๕g^๕r^๕a^๕y^๕ท^๕o^๕l^๕l^๕a^๕r^๕
พ^๕i^๕k^๕เ^๕ล^๕ว^๕พ^๕l^๕a^๕ng^๕เ^๕l^๕e^๕y^๕ s^๕a^๕r^๕n^๕a^๕ ๗

โคลง ๔

ลูกเขยรักภักดี
เจ้าโยกคดงตัว
อย่ามั่วอย่าไคพัว
ใครช่วยช่วยยอมสร้าง

คามลัว ไปๆ
ลูกข้าง
พันผก อักเลย
สังวอนรอนเขา ฯ

เคยเนานเวศน์แม่น
แสนสุขเกษมสันต์
พรังพรอมนานก้านัน
โยระละสุขเข้า

เมืองสวรรค์
สร้างเคว้า
เมืองแน่น
เขตรแคว้นแค้นคง ฯ

พวงไฟเพนเพนพรอ
ยงวานอกทงตัว
อย่ามั่วอย่าชนชก
จงอยเมืองอย่าผาย

ภักขิต มากนอ
เหตาราย
คำพ้อ เกอนเลย
พอนรักดาเฮม ฯ

จอมอนงค์ศักดิ์
ควยฤทธิศักดิ์
จึงทลยบดแสง
ว่ารักขอไต่เท้า

ไทแดง
รบเร้า
ควยมัน จิตเฮย
ทักต้อยคามไท

แม่นภักขิตราย
โยหักฤไทยทาน
จะให้ละพระภยา
ข้ารักตามเสด็จไท

แรงปาน ไคเฮย
ทักไค
พระอย่า หมายแ
ช้หมวยตามทัก ฯ

ภักขิตยน้ำ
จนจิตพระพิศตรหมอง
ฉนั้นพิศตรมาตระกอง
แสนโคกพิศตรชุ่มน้ำ

คำสนอง
หมั่นคล้า
ถอกนัค คาเฮย
เนตรท้าวองไค ฯ

ว่า

ปางไทนฤเขตร์ พระเวสสันดรราช
เสด็จแคล้วจากปราสาท ชวนอัครราชมิตร
พากันยทจร จากนครสัพ
ส่วนราชาอุมโอรส พากันยทจรไป
ถึงกรวงกฎ ทรงสร้างพรตพรหมารย
ทางองค์มัสสุลา ภักขิตฤททอนกล้า

ทูลลาบาทบิเศแล้ว
ทงสองศรีโอรส
พระมิตริอุมชิตา
เข้าสไฟพฤกษ
อยุ่ทางคั่นอกฏ
เกล็ดไคลวอรค เลยน ฯ

โคลง ๔

โคมขององค์เอกแก้ว
ปฏิบัติพระสาม
หอนให้ชนเคืองฉล
กักตเวทศุณเภา
ยามเข้าเข้าสู่แคว้น
เสาะแสวงผลาหาร
เลียงราชบริบาล
ตงจกมยคพลว

ภักขิต
คำเข้า
ลอมยาท พระเฮย
เร่งให้ใจงาม ฯ
คางาน
ทวยห
สองราช ยครนา
พลิกทอฤไทยผัน ฯ

ว่า

วันหนึ่งพระนางนาฏ จะรยาตรเข้าพนา
ทุกถวารเคยท่า นางจึงนำครุณราช

เพื่อเสาะหาผลาหาร
ไปเฝ้าบาทสวามิ

ทุกคคผงฝาก	แล้วจึงจากเจ้าฟง	มุ่งพิภพตรงเสวหา
มุลผลาคังทวง	ชยขางหล่งมพราหมณ์	นามชชกหินชาติ
มาชชราชกุมาร	อกประทานทงสอง	ค้วยหมายปองสำเริ
ซึ่งพรเพชกาณณ	เป็นสพานข้ามโสม	พันวิโยคยากไร้
ถงผงนพพานให้	เสร็จสิ้นโคกคัลย	แลนา ฯ

โคลง ๔

แจ่มจันทรอรเนงน้อย	นารี
ยามเสด็จจรล	กลยแล้ว
ไยยลครณศร	เสาวภาค สองนา
ทรวรณาเทาคามแก้ว	เนตรทงสององค์ ฯ

ขึ้นเมฆกุญเษเกล้า	สีพ
ชลพิภพพระมัท	โคกเคว้า
พระจึงกล่าวคค	แถลงเล่า เรืองนา
ว่าประทานสองเจ้า	ลูกไทแก่พราหมณ์

ทราวมวิสัยคัลย	สารแถลง
โคกสว่างชยเคียรแสง	จิตพร้อม
เห็นชอยศรัทธาแรง	ชื่อพระ ญาณชัย
ทรงอนโมทนาน้อม	มนต์ค้วยศรัทธา ฯ

ว่า

อยู่มาจึงเทพไท	เจ้าจอมไทรสรวงสวรรค	ฉันทพิภพเพ่งเล็งเนตร
ปรารภเหตุนางกษัตริย์	เขาวรคันนารี	เกรงจักมีผู้ ไค
ขอทราวมไวยจากองค์	พระผู้หงส์ โพธิ์สัตว์	เพื่อจักคคเหตุหาย
เทพจึงกลายแปลงเพศ	เป็นพราหมณ์ทุเรศสัญจร	มาขอชรรคิกัญญา

ฌาศรมสถาน	พระภูบาลก็ประสาท	พระนางนาฏแก่พราหมณ์
ให้สมความปรารถนา	พลางราชานั้พิภพ	เล็งแลอคมเห็น
เผอจะมีคำคำ	ปลงจิตรฤกคิก้าน	ซัดอชฉันโค แลนา ฯ

โคลง ๔

ชวไทยชคัยเคเชอ

ทราวยจิตรพระภูบาล	ชาญหาญ
จึงทลยบลสาร	ตระหนักแท้
เพิ่มพระโสมนัสแก่	เสริมศรัทธา งาม
	กล่าวค้วยเจคนึง ฯ

ทรงธรรมอเวศตา	ลีชนาม
พระบ่มทรงสถิตตาม	แก้ไท
ข้ายาทอยู่ในความ	พิทักษ์แห่ง พระนา
พระประสงค์ไคไค	เสร็จสิ้นทุกประการ ฯ

นฤบาลสคัยคัลย	ทลแถลง
ทรงพระโสมนัสแรง	บึงฉน
ไยมีจิตรกินแทน	ในนุช นานอ
พจนเพิ่มศรัทธาพัน	พิภพพร้อมพราชมรรณ ฯ

เทวัญอมเรศเจ้า	จอมไทร ทรงชัย
จึงฝากองค์อไทย	แก้ท้าว
พลางกล่าววโจ	ประสิทธิ์ พรนา
บอยศไทยครว	เสร็จแล้วลาจร ฯ

ว่า

ชนธรรมาวเรณ	เพชกรชชกรเรจ	เรื่องทวอย่างพระมัทรี
ถึงภักคิกคณ	ทอกรรรมมิเยศ	ยามทเวศตกยาก
ยอชากปัสกน	เขาบายทนผ้าทกช	เค้นบนบกคองคอง
เทยวชอกซอนแสงหา	มุลผลาเมอคม	มาเลียงกันประสาธ
สละทนต์เสียบาย	ความสละหลายกอนกาล	พระเขาวมาลัยเผ่ากษัตริย์
มสหมยคามากหลาย	ทกชยกลายกลาองค์	แก่นางจริงจิตรงาม
ถยเฮาความซอสคัย	เป็นคณวัตรกอยมา	อนึ่งในนคราเมื่อพระเวส
สันครเคชประทาน	สองกमारแก่ชชก	และยอชกพระองค์
จงจิตรให้แก่พราหมณ์	กมความมนพระทัย	ไม่ทวนไหวค้ำคัง
จักเป็นหญิงใจมั่น	ยมิพรนเคอชกาล	ในกิจการทชอย
มอยสักริให้แก่ไท	องค์ทราวมไวยเทพ	ทรงความคิลาลิ
พระเกษรชเชกฤชา	ล่องเวลานั้นนาน	เกษรคัยังมานฤหมค
ไว้พระยศเป็นนัย	สำหรับสักรทงมวณ	เป็นชัชชวณประพคิตาม
จักเกิดความสุขสกล	สังชวัตรผ่านพ้น	พ่ายแพ้ความคิ จรงนา ฯ

โอง ๔

นารนเปรียบก้วย

ขรรยประจกั

บาทหลังใบไถก

คชกแล่นไยถ้ำ

ยังอนงค์ทรงไวยัง

สามารถปราชญ์เปรื่องมี

นชจากกัจรล

นังช่วยบาทหน้าก

บาทหลัง คชนา

บาทหน้า

กาวเรียบ คามเชย

ลคาวแกนประสงค ฯ

ความคิ ค้วยเชย

จิตรมน

เปรียบคช ควโรไลเชย

ผีก้าวไปทรง ฯ

องค์เอกอัครเรศ

ทรงวัตรปฏิบัติงาม

พระองค์ประพคิตาม

จงลวงอุปคัพ

ดือนาม

เลิศล้ำ

คชนาท หลังนา

ผ่านวัยกลายค ฯ

หลวงวรเวทย์พิสิริ

นางบุญนาคีร์ค หรือ สาวออลอิงส์

๑ ผ บังคมทวปเบอง
๒ เกิดเรอกรรราคาญ
๓ ซาคหนางทางมิงผลาญ
๔ ทางบยอมตางแปรน

ขรพกาล
 เเคะคเณ
 ผละเกยรต ทนงนา
 ปรัยเจ้าหากน

๒๐ พณวณยโรปโนน
กัวยททารชาคีสอง
อังกฤษฝรังเศสพอ
ชัยชนะแก่ผู้

๕
 เณรน้อย
 เกิด
 สืบยศ ก็นพ่อ
 เลิศลาภานาญ

๓ ขยทชการกนเกอวรวบ
๔
๕
๖
๗
๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐
๕๑
๕๒
๕๓
๕๔
๕๕
๕๖
๕๗
๕๘
๕๙
๖๐
๖๑
๖๒
๖๓
๖๔
๖๕
๖๖
๖๗
๖๘
๖๙
๗๐
๗๑
๗๒
๗๓
๗๔
๗๕
๗๖
๗๗
๗๘
๗๙
๘๐
๘๑
๘๒
๘๓
๘๔
๘๕
๘๖
๘๗
๘๘
๘๙
๙๐
๙๑
๙๒
๙๓
๙๔
๙๕
๙๖
๙๗
๙๘
๙๙
๑๐๐

⁴
 ยี่สิบ
 มาก
 รวม
 ๒๗
 ๒๗
 ๒๗

๕ เป็นทองกฤษดา
๑ ฝรั่งเคสเจิบแสนแสน
หมกอำนาจจักแทน
แก้เหล่าอมิต

รกแทน มาเซย์
! สักสิ^๒
! ทาทอย
! ผ่านเขาเขตตัน ๗

๕
๑ มณฑลชนนอกทง
ถูกราห์ถูกยดไป
ฝรั่งเศสทำใจ
จนวัดจกคน

ชั้นใน
หมวกสั้น
จำนง ขยัน
สัจจามโนใจ

๖ ในเขตประเทศนี้
บรรพกิจอันแสดง
ยังมีศรัทธา
นามแม่ญูนันการิกา

๗ โฉมฉายมีเผ่าพัน
ชนบทสถลอัน
แต่จักหลอนมีฝน
จากขรรค์ไกว้ง

๘ บอคนาวเกียรติกอง
เกณนิมิตสังทร
เห็นองค์เทพยกร
จากสวรรค์ท้าวไท

๙ ภูมิเผยโอรุอ้าง
ลูกอนญันน์โสมราม
แห่งวีรสตรีงาม
โยแม่มีคึกเกอ

๑๐ ให้ชนอมิตเข้า
เป็นใหญ่ในพรรคของ
หากแม่คึกกลอง
อิทธิพลก่อนไว้

ณสถาน หนึ่งนา
ลวดา
นางหนึ่ง
การเพียงชายชาญ ฯ

พงศ์พันธุ์
กล่าวอ้าง
ศึกแฝง
ยังควมเมตตา ฯ

การ
ทาบทม
ฤๅเทศ
สนิทพันปลื้ม ฯ

ออกความ
ชาติเชื้อ
ชนกชาติ
ก่อกู้ชาติตน ฯ

ครอบครอง
นั้นได้
คุณชาติ
เร่ร่อนแม่แลบ ฯ

๑๑ ทราชมเชยพลีพันจาก
จิตต์กระหวัคความปรา
มันมั่งจักคึกอา
ยักแม่ญูนันการิกาน

๑๒ วันคณันน์เร่งร้อน
เผ่าอิศราธิปไตย
กราบทูลแสดงใจ
ขอผจญศึกเข้า

๑๓ เห็นอ่อนชนมิตังเพศ
องค์พระผ่านจรณ
มีอาจารย์ว่า
ทรงคุณอันอย่างนั้น

๑๔ นงคราญจึงออกเตือน
ทูลแถลงขรรษา
“ข้าเห็นเทพผืนผาย
จากสวรรค์สืเมอ

๑๕ ขานไขข้อข้อข้า
คงตั้งข้าอภิเปรย
ส่งขามให้เคย
เตือนแต่เตือนให้ขม

ไสยา
กณัน
ทรวง ชาติเชื้อ
ชยาคทอไฟ ฯ

รีบไป
ผ่านเกล้า
ข้อเจตนาแน
ผจญศึกกักร ฯ

สตร
นางอน
แถลงแล้ว
แนกขมมณาน ฯ

อภิปราย
ยักเบอ
เป็นทก
สู่ข้าเปรยไธ ฯ

คำเกลย
นั้น
เชื่อนชัก ชำนา
จรมักเข้าทำการ ” ฯ

๑๖ ภูบาลสยด้อย
เห็นชอบกับโสมงาม
ยักคณพระสังคาม
เกณฑ์นักทัพแก้ว

แฉกความ
กล่าวแล้ว
คำวิ
เลือกวัน ชาญชาย ฯ

๑๗ ทั้งไพร่นายมอให้
หมกประมาณสี่พัน
สำหรับรบประจัน
แก้ทหารทวนหน้า

นางณินน์ คาร์คแซ
เผือกกล้า
ผจญศึก
หว่านด้วยบุษบกชัย ฯ

๑๘ พลไกรนายไพร่พร้อม
นางจึงเผยพจน์อัน
ปลุกใจใหม่พลชั้น
“เราท่านทงมวตต้อง

เพรียงกัน
อชก้อง
ทั้งหมก
ก่อด้วยชัยกร ฯ

๑๙ เทพบิดรท่านใช้
ให้ก่อภูการา
ทั้งแผ่เกียรติทวสา
ขอทหารรุ่งไค้

เรามา
มันไว
กลเขต
ชนะด้วยขารมี ” ฯ

๒๐ วาทีโสมเลิศผู้
เรึงหทัยทวยหาญ
ความชลาภก็ขึ้นกาล
ประชุมฤกษ์เกริกกล้า

นางพาด
ทวนหน้า
ปลุกปลื้ม
บาตรพร้อมชยวนพล ฯ

๒๑ สดลสถานหนึ่ง
“อชลิขัง” นคร
ชาติอังกฤชศักดิ์
เข้าปกครองโดยอ้าง

นามกร
เขตกว้าง
จากฝรั่ง—เคสฤ
เหตุด้วยมีชัย ฯ

๒๒ ใจหาญฤาห่อนท้อ
ณินน์ประชิดทัพทรู
สู้ยังสมรภูมิ
หัตถ์แกว่งดาพเร่งให้

วิญ
ศึกใกล้
อชลิ—อชลิไชย
หักเข้าโจมตี ฯ

๒๓ ขวัญพิพลทัพถ้วน
เห็นแม่ทัพตะบึง
ทวยหาญตลอดทั้ง
มานะเกิดแล้วกล้า

ถนัด
ชอกหน้า
จิตมั่น
กลืนสู้รบชน ฯ

๒๔ พลนายประชิดเข้า
ยิงและฟันอชลิค
ประจันรบจนลัด
ใครบ่ห่อนหลีกพ้น

เขคยทอ—ภมโน
มากัน
ชีพิต
สักเพียงคนเดียว ฯ

๒๕ เกรียว ๆ เสียงกึกก้อง
จากทแก้วทหาร
ขวัญกว้างทำการ
เพราะว่าจอมทัพ

กังวาฬ
แห่ง
รุกใหญ่
ช่องให้เห็นทาง ฯ

๒๖ ปางนั้นข้าศึกถวน
เห็นทหารศก

จากการถกโจมตี
ญานการศกหอนรชอ

๒๗ สกทานสคยักยง
ฝรั่งเสนหานเนอไป
ข้าศึกศกยวสย
จึงสาสครทง

๒๘ อลยั้งสคกยว
จอมทัพคองนกราว
กลยคนสกาลคาน
เพราะสครเอออาง

๒๙ ความกกลสยไค
ญานรบยศจากไท
มีเกยรคศกทใน
เกชชวรอกราว

๓๐ นฤมลยั้งหอนสน
การกยไยละ
ประกอยกรณยะ
ปรายศครอนแพ

ทฤษฎี
จิตศก

จวนแตก นนนา
ชัยเข้าประจันยาน ฯ

ยุทธภย
ไยยง
สู้รบ
หมกถวนประมวตหน ฯ

มอทหาร
สยสร้าง
ทภาพ
อินไคไคมี ฯ

กังไ
ทานท้าว
สกลสค-จแม่
ครนกรนสราศล ฯ

มานะ
เล็กเล็ก
เนอชคอ-ไปนา
เพียร่ายมลายสุญ ฯ

๓๑ เฝมพลยารเมศร์ถน
อังกฤษออกชยา
แต่นนกมอ
แตกร่นจนเชกชน

๓๒ กาลนลวงไคเกอย
กรรมกอนตามรว
ญานการศกประมวตกร-
ไปประชกนกรไค

๓๓ รียเหยมชกห้าว
เปดยนแม่ทัพใจหาญ
จยไคยชคองนกราว
เขาจึงลงโทษผู้

๓๔ อินจา! ญานการศก
ถกสครมคมา
ยงททามกลางประชา
แล้วคลอกไฟเผาแล้ว

๓๕ ทายแต่ร้างแน่นแอ
ชอหอนอินทรชาน
ทรายชวอวสาน
เกยรคแม่เชคชวไค

เลชชา
ยชชย
คยชช
นชกพนลยพาล ฯ

สชงย ปลายแล
ไทยให้
จาทัพ
ทิกคานสคร ฯ

ชหังการ
ชอกส
เย็นช-เลชแม่
ผคณนทันทา ฯ

พนชนา-การแซ
ชนาถแก้
แถวถน ถนถญา
เทคคณชนมมลาย ฯ

นงพาล
ลยไค
สคโลก
คพาคณชม ฯ

โลกะมาตา

๑๑ ข้าแม่วิมลรูป

อ่อนเพศขอ่อนภา—
ทารกกำเนิดแล้ว
จักรอกมีรอกลอง
หากเด็กจะศิษฐ์
ครุบายกาไซรั
คักเค็กอุคักไม้
แก่ไปยไค้กั
โลกเราจะคิเลว
คนเราจะเอาการ
มารกาสำนงหนัก
จึงควรรำน้ำใน

ศิริโลกมาตา

ระณคงครณผอง
ชระเลียงและสำนง
ผมิเจ้าจะใครไฉน ?
ครวณระคิใคร ?
อนสัษฐะภายหลัง
ชณะอ่อนกักำลัง
มนะมุงประจงสมาน
ก็เพราะคนแหลชะบรรกาล
ถูะข่วยกำเนิดไฉน
ยวิรักษะก่อนใคร
คุณโลกมาตา

๑๒

กาลก่อนนั้นแก้วกานดา

ถูกกักในการอ่านเขียน

อนาถหนอชัชชาคการเรียน

จึงแพเปรียบชายหลายสถาน

สัษฐอมเสี่ยเปรียบเพี้ยมการ

เป็นพรพยับกว่า “เป็นใคร”

อาภัพวิชา

เจ้าผู้เพี้ยมเพียร

กอบการโคบการ

อันเรือนเพนเคอทุกขไอย
 บังญาตึงทายโคยคุณ
 หัวรงหัวงานหัวทุน
 โยเจ้าผู้สละทิ้งหลาย

ครุ คราครุไ

โอยเออเออรุน

อนาคท

๑๔ อันว่าอนาคทสมัย
 สตรีจะมีกมลหมาย
 ไทนเดยวันระนรเพยง
 อ่อนเจ้าจะเผ่ายุบลซอ
 อ่อนเข้าสีกเข้ามีระอุ
 บัญญาสมาคมระณ
 การเรือนและทการพิทักษ์
 จักเป็นประเททวิทยะปอง
 อาชีพวันระม้าย
 ดังหญิงและชายวิสขะนำ
 ภรรยาสวามีมีมิตร
 หันชีพชมัยททพพา
 บัญญาและคอบขมิประสย
 ซากหุ้กซากคณะวิธิ

ดูจะไม่ประจากกลาย
 วิชเชนบุรุษหนอ
 ณะโภคะทรพิพพอ
 อภิภาคะเพญชวัญ
 เพราะระครุ่นประโยชน์ครัน
 อรเพ่งณกิจผอง
 ชุระหนักสำนองครอง
 เฉพาะผู้จำนงทำ
 ฉิระแผกก็เพยงกำ
 อูปยักขำเพญมา
 กัสันทสเณหา
 จรโลกรวิถิ
 ศุภมิตรก็ยอมมี
 จรเท่งทะเลสนม

ครุเทพ

เจ้าหญิงมเคอะ ลัมบัลล์

ว่า

เจ้าหญิงมเคอะลัมบัลล์

มิตรสหายราชินี
 ฝรั่งเศษโบราณ
 สองพันกับสามร้อย
 เกิดลวนลามยุคเชญ
 ถูกปลุกปลองชีพคัย
 ค้างเว้งเร้นตนหนี
 ที่เย็นนายเว้งหลย
 พันหัวขาคจากตัว
 เทยวคินคนหลักหนี
 กลยวงหันเข้ามา
 มิไค้มจักทวน
 ยอมม้วยมรณภัยเจ้า
 พวกร้ายเอาตัว

ใจกระสันก่อนาย
 แมร์แอนตัวเนตค
 เมื่อพททกาลดงดัย
 สามสี่ร้อยมีสาม
 ผู้ที่เป็นราชวงศ์
 ราษฎรสยไม่เว้น
 เกรงชีวิจวอควาย
 บ่าวพานพยเย็นฟาค
 ค้างเกรงกลัวฝูงชน
 แตนารลัมบัลล์
 หาเพื่อนราชินี
 พรันค่อโยยราษฎร
 หล่อนเป็นไมยอมเข้า
 รชคณา

โคลง ๒

บิคาหล่อนบอกแล้ว
 คลาคม้วยตามนาย
 เป็นทนายชอติคต้อย
 แม่เจ้าอยู่หัว

จนกลับจักไม่แคล้ว
 อยู่เพื่อนอันแน่นอัย

โถง ๔

ตัวเองที่สวดถึง
เหตุว่าดอสารลย์
แผ่นหินมากดยับ
ไปคุก ละฟอส ร้าว

ร้าง

ไม่ถวิลว้างมา
นอก ละฟอส ที่ขึง
-ตามอกร้าวระยม
ตกใจจนตัวสั่น
ถึงจะหึงเพียงไร
เชือกอาการตกใจ
นายทหารต้องรีบ
ยักคดถึงห้องโถง
ยักยืนดู พปากษา
“แกมีนามอะไร?”
“แม่ รุ หลยชา จ้าว
ทอชชิตถอยละฉาน
“หัวหน้าในราชสำนัก
“แกมีความรู้ เห็น
หล่อนจึงไขว้วรา
จึงกระทุ้งถามต่อ
-มาว่ากล่าวต่อไป

ถูกจับ หาเคย
พวกจ้าว-
ถูกส่ง
ชกต้องทรมาน

ทหารพานำออก
หล่อนซึ่งกระต่ายก้าว-
สักระชั้นความกระหนก
เพราะล้มขลิบเป็นหญิง
สกลนีสัยสกริเพศ
ให้ปลื้มไปคุจชาย
ประคับประคองตน
ทำเป็นโรงคักสิน
เอ่ยวาจาซักถาม
หล่อนตอบไปทันที
แท่งแคนกำว้าวฮอย”
“แกทำการอะไร?”
แผนกอรรมคมหิ”
เป็นชยดก้วยหรือไม่?”
ตอบออกมา “ไม่รู้”
“เช่นนั้นก็สาบาล
จะรักไท รักอิสระ

จะรักความเสมอกัน
และญาติเจ้าแผ่นดิน”
“หนึ่งสองชอยยอมทำ
ใจไม่หวังเห็นก้วย
ไม่เว้นรักนาย

โถง ๒

เสียงคนในพวกพ้อง
ว่า “ลวันควรยอม
“ชีวิตจะไม่ทิ้ง-
อย่าให้ลำบาก”

ร้าง

หล่อนไม่เห็นเป็นชอย
-คำ คงยืนจงรัก-
จึงมีคนเข้าครว
ถูกทอยของถูกฟาด
เพราะรักนายจึงต้อง
เช็ดเช็ดเกยรทศุณ

จะไม่หันรักราช
หล่อนไต่ยืนพลันชอย
แต่คำสยดหลัง
จนทรายเท่าซัพม้วย
เลटना”

คนคนหน่งร้อง
เลटना”
เสีย ยอมเลอะแฉะนอง

หล่อนไม่ทอไม่ค้น
ภักคก่อนายทน
พาตัวออกจากห้อง
พ้นหัวขาคจากกาย
ถูกกึ่งพจนพร้อง
สกริ

กัฬา

นางสาวฟลอเรนซ์ ในทหิงเกล

โคลงวิหขุมาลี

ว่าถึงถึงเมือครั้ง

โลกมนุษย์ยังเยาว์

ทุกประเทศทั่วใน

อันควิลโลซกัน

สมัย ไยราณ

ชยัน

ยุโรป อาเซีย

กึกเจริญ

ยามสยบทกึกก้อง

ทวยทหารนายพล

ใครที่เจียวยใน

มีแต่กายโคยมมาก

ไต่ๆ กึก

ลำยาก

สนามรบ

ทวาคเสียว

เพราะว่าเหตุที่ไร

นักปราชญ์สมัยโน้น

นักรบกระธา

แม้แต่นวเจียนิก

การพยา ยาลแซ

ไต่กึก

ในชีพตนเอง

อาศาย

สงครามครั้งหนึ่งนั้น

กฤสทัพน์แปกรอัยทำ

โลกเริ่มที่จะเปลี่ยน

ก็จะกล่าวก่อน

“ใครเมียน”

สียส

ชนสู่ เจริญ

น่าชม

หญิงสาวคนหนึ่ง
กึกก้องกังสกา
“ฟลอเรนซ์ในทหิงเกล”
เลียบทรพณียมากปราช

เพียบเพ็ญ ทรพณ์แด
กาซาค
อังกฤษ สก๊
เลียบกาย

ข้อหาขามากได้
อกเคืองมือสำหรับ
ชักชวนพวกพ้องกัน
ยกออกสนามรบ

พร้อมสรรพ
ใช้ครบ
ไต่มา
ไต่กลัว

วัยผู้เฒ่าช่วยใช้
ยากเจ็บตาเป็นโรค
นางพยายาส
ไม่เลือกแม่แต่ข้า

มนมาน
ทุกท่า
อยู่มาก เพียงพอ
คึกคัก

ผู้รักษาได้
ผู้ทเกินสามารถ
เป็นประโยชน์มากมาย
เป็นประโยชน์ชาติด้วย

ก็หาย
จึงม้วย
ชีวิต มนุษย์แด
นำชม

เสรีจักปราชญ์นักพร้อม
การพยายาส
เห็นเป็นสิ่งสำคัญ
นามในทหิงเกลโรจน์

เพียงกัน
ประโยชน์
เลียบอีก
รุ่งเรือง

นำชมความคิดว่า
นำรักจิตศรัทธา
นำชอยที่เป็นหญิง
นำจะจำอย่างไว้

คิวง
มันใช้
เก่งกา
กระทำ

ทุกประเทศยัค
การสภากาชาด
โดยเห็นประโยชน์
ทุกชาติในโลกแม่

จึงมี
แน่นแท้
ตามอย่าง เขานา
แต่ไทย

หญิงเอยอ่านแล้วอย่า
ตัวอย่างในทหิงเกล
เกิดครั้งหนึ่งแล้วตาย
ทำประโยชน์แก่ชาติ

ดูกาย
เก่งกา
เปล่า ๆ ฉะนั้น
สักครา ฯ

กระต่าย

พระแม่จันทน์เทวี

ข้าวงแสงพระเกียรติศรี	กษัตริ์ ท่านรา
พระแม่จันทน์เทวี	ท่านท้าว
แห่งพระร่วงผู้ปรี	ชาเขี้ยว ชาญเขย
พระเกียรติเกริกอระราช	ประจักษ์แจ้งแหล่งสยาม

ครั้งนั้นไทยอ่อนน้อม	ท้อเขมร
ยหนึ่งทองถูกเกณฑ์	ส่วยน้ำ
แต่ครั้นพระร่วงเป็น	ผู้ปลก ทรงนา
สามารถดลาคล้ำ	กิกกั ชาธิไทย

ขอมรู้ศึกเข่น	คิกโกร ชาเขย
พระร่วงจักเทียบโต	ยักหน้า
จึงส่งพระญาเทศ	ไยละ ไวันช
จับพระร่วงส่งข้า	จักต่างชวน

พระร่วงทรายขาวร้อน	ฤทัย
แม้อยู่ไพร่บรรลัษ	มอคม้วย
จากจกสนภย	เพียงแต่ คนๆ
พลไพร่จกสุขด้วย	กรแล้ว จัก

นางจันทน์ทรายขาวท้าว
ขาวคึกไปคากาย
ขอมคนผัวพวย
เป็นสตรีกรู

ใจหาย
จักสู้
หอนหลก
แต่กร้ามคึกโดน

กะเกณฑ์สพรบพรอม
เก็ลนทพี่ชายไพร
บกพลลยเขาไป
ขอมเหมือเผละสกลิม

พลไกร
คัมภีร์
คสกล ก็นนา
แหลกแพ้วพลหาญ

การชนะริแคว้น
เพราะพระแม่จันทน์จอม
เป็นหญิงก็หอนขอม
สู้ศึกรนสกลา

แดนขอม
จิตกล้า
พ่ายวิ ุ่แฮ
เขยงนควรรชม

เป็นหญิงลงมาตรแม่
แต่ยัควรรนงนอน
นางจันทน์อทาหรณ
เป็นเครื่องปลุกจิตแล

เพศอ่อน แอญา
แนแท
ข้ายก ขนนา
เร่งให้ขวยชวน ฯ

“ปอ”